

OMLADINA

Glasilo narodno-radikalnega dijaštva.

Leto IV.

Ljubljana, gruden 1907.

Štev. 9.

VSEBINA:

A. K. V.: Prva državna gimnazija
v Ljubljani.

II. Shod narodno-radikalnega
dijaštva v Celju.

Resolucije II. shoda nar.-radikal-
nega dijaštva v Celju.

Dr. Jos. Strzygowski: Kako se
naj vzgoji čut za umetnost.

Listek.

Srednješolska priloga.

Ponatis dovoljen le z navedbo vira.

Omladina izhaja enkrat na mesec ter stane za celo leto K 4.—; za dijake K 2.—; posamezna številka 40 vin. — **Dopisi** naj se blagovole pošiljati uredništvu najkasneje do 20. vsakega meseca v Ljubljano na Breg št. 12. — Le frankovana pisma se sprejemajo. — **Upravištvo** je v tiskarni J. Blasnika naslednikov v Ljubljani, Breg št. 12.

Reklamacije so poštnine proste, če imajo na naslovni strani pristavek „reklamacija“ in če so odprte.

Zaradi rednega pošiljanja »Omladine« je natanko naznaniti naslov in bivališče ter vselej vsako izpremembo bivališča.

Oblastem odgovoren **Mihael Rožanec**. — Izdaja eksekutiva narodno-radikalnega dijaštva. — Tisk J. Blasnika naslednikov.

RAZNO.

„Slovenija“ si je na svojem II. izrednem občnem zboru izvolila pri nadomestnih volitvah za podpredsednika tov. med. Tavčarja, za blagajnika tov. med. Vidica in za arhivarja tov. iur. Capudra.

Odbor akademičnega tehničnega društva „Tabor“ v Gradcu se je za zimski tečaj 1907/8 sestavil sledeče: tovariši — med. Mirko Černič, predsednik; iur. Milan Korun, podpredsednik; iur. Anton Potočnik, tajnik; iur. Dragotin Trstenjak, blagajnik; tehn. Franc Fischer, knjižničar; tehn. Franc Stefè, gospodar; iur. I. N. Vrabl, namestnik; iur. Josip Vimpolšek, namestnik; iur. Vilko Pfeifer, iur. Ivan Hojnik in phil. Leskošek, pregledniki.

„Adrija“ v Pragi si je izvolila na svojem I. občnem zboru 26. vinotoka za zimski tečaj t. l. sledeči odbor: predsednik iur. Fran Šemrov; podpredsednik iur. Lev Brunčko; tajnik phil. Fran Šlibar; blagajnik iur. Milan Orožen; knjižničar, tehn. Janko Mačkovšek; časnikar iur. Ivan Prijatelj; gospodar iur. Anton Dobnik; namestnika iur. Mirko Minatti in iur. Mirko Dežela; pregledniki iur. Fran Lipold, iur. Josip Klepec in iur. Ivan Kavčič.

Zaradi „Družbe sv. Cirila Metoda“ se klerikalno časopisje še doslej ni moglo umiriti. Dejstva pa kažejo, da vsak napad s klerikalne strani koristi družbeni blagajni. Najbolj zabavno je bilo opazovati napade na blagajnika Hudovernika. Ta mož je prišel v cel boj kakor Pilat v kredo. Da pride do organizovanega nastopa narodnih radikalcev na skupščini, Hudovernik, ki nima in ni imel nobenih stikov z njimi, do zadnjega hipa niti vedel ni. On ni ne paktiral in ne dirigiral. Vsa „krivda“ ali če hočete raje „zasluga“ gre radikalcem, ki so po kratki agitaciji dosegli, da se je pokazalo jasno kot beli dan, da klerikalci tudi prej, ko je bila pri njih na papirju še v čisljih, za „Družbo“ niso nič žrtvovali, zato pa tudi niso imeli skoro nobenih veljavnih glasov.

Društvo slovenskih profesorjev. Letošnja glavna skupščina bo o božičnih praznikih. Na dnevnem redu bo med drugim: volitev predsednika, poročilo o šolskih knjigah, poročilo o „Državni zvezi“, resolucija o slovenskem srednjem šolstvu in odprava, oziroma izprememba mature.

Ljubljansko slovensko srednješolsko dijaštvo je jelo letos prav pridno zahajati v nemško gledališče; greši se intra et extra muros. Umetniški nivô ljubljanskega nemškega gledališča pač menda ni tako izvanredno visok, da bi se dalo opravičiti z njim podpiranje — gmotno in moralno — tega nemškega zavoda v centru Slovenije od strani Slovencev!

In še denuncijantstvo. „Slov. Gospodarju“ in „Soči“ se je navsezadnje pridružila še tržaška „Edinost“ ter denuncirala nekega srednješolca, ker je baje — socialista in dela baje propagando — za socializem! Svoje sodbe o denuncijantstvu ne bomo tu ponavljali, ker je znana — „Edinosti“ menda tudi!

Vseučiliški nemiri in slovensko dijaštvo. Naj si bo vzrok razburjenja nemških buršev ta ali oni — vedno se izcimi iz bojovitega razpoloženja „edino kulturnih“ študentov uprav nesramna gonja napram slovanskemu, sosebnostno slovenskemu dijaštvu na naših „nemških“ univerzah. Ti nečuvenci izgredi se ponavljajo leto za letom — a ne gane se niti vlada, niti se ne zavzamejo nemški profesorji poklicani čuvaji akad. svobode za kruto žaljeno in teptano civitas academica. Bojijo se buršev, kateri imajo časa dovolj „pogrunčati“ si vedno novih „zobov“, novih specijalitet akademičnega pretapa, z učenostjo se jim itak ni treba ukvarjati, ker so sigurni, da prekosijo in preplezajo navzlic svojim študijskim neuspehom še vedno z lahkoto kakega

A. K. V.:

PRVA DRŽAVNA GIMNAZIJA V LJUBLJANI.

Zgodovino tega zavoda, ki je v zadnjem času vsled Proftove afere in vsled nameravane ločitve nemških razredov v samostojno (za zdaj samo nižjo, pozneje tudi višjo) nemško gimnazijo koncentriral nase pozornost slovenske javnosti, sta razpravljala ravnatelj Ivan Nečásek v letnih poročilih 1859, 1860 in 1861 ter profesor dr. Ivan Matej Klimesch v letnem poročilu 1896. Njiju razprave segajo od zgodovinsko dognanega začetka latinskih šol v Ljubljani do leta 1808. Nadaljna zgodovina še, kolikor nam znano, ni obdelana in prosimo slovenske zgodovinarje, da jo sestavijo, kar se bo iz tozadevnih aktov v gimnazijskem arhivu dalo izvesti. Zlasti manjkajo podatki od leta 1808. do 1849. Od leta 1850. naprej se nahajajo podatki v letnih poročilih, ki jih izdaja ravnateljstvo. Zgoraj imenovana pisatelja Nečásek in dr. Klimesch navajata v svojih razpravah pod črto tudi veliko število virov in s tem vodita zgodovinarja na pota naše kulturne zgodovine.

Latinske šole so obstojale v Ljubljani gotovo že v srednjem veku, ne da bi se to dalo z listinami dokazati. Prva listina je iz leta 1418., ko je vojvoda Ernst Železni dovolil zopetno ustanovitev latinske šole pri sv. Nikolaju v Ljubljani. Gojili so se v tej šoli latinski in grški klasiki, nadalje takozvani trivium: grammatica, rhetorica, dialectica in znabiti deloma tudi quadrivium: musica, arithmetica, geometria, astronomia.

Leta 1563. se je ustanovila v Ljubljani tudi protestantska latinska šola, ki pa je trajala kvečjemu do leta 1594. ter je obsegala štiri razrede. V prvem razredu je bil pouk deloma slovenski deloma nemški, od drugega razreda naprej pa vedno bolj latinski in v četrtem razredu so smeli učenci samo latinski govoriti. Na tej šoli je deloval nekaj časa Adam Bohorič.

Katoliška protireformacija je vničila to šolo in privedla jezuite v deželo leta 1595. Ti so osnovali že v prihodnjem letu v Ljubljani svoj kolegij in prevzeli vodstvo latinskih šol. Te latinske šole, inferiores scholae ali tudi gymnasium imenovane, so imele šest razredov, za vsak razred je bil določen en učitelj. Razun gimnazije so imeli jezuiti tudi licej, scholae altiores, superiores, ki je obsegal filozofski študij. Leta 1773. je papež Klement XIV. razpustil jezuitski red. Na ljubljanski gimnaziji so bivši jezuiti dalje poučevali, dokler jih niso nadomestili drugi učitelji. Od šolskega leta 1778. do 1806. je gimnazija imela samo pet razredov, potem se je zopet vpeljal najnižji razred in so posamezni razredi imeli sledeča imena: infima, princeps,

grammatica, syntaxis, rhetorica, poesis. V teh šestih razredih je bilo n. pr. v šolskem letu 1791/2 197 učencev, 1807/8 pa 463 učencev, večinoma iz Kranjske, deloma iz obmejnih dežel. Narodnost se takrat še ni zapisovala, gotovo pa je, da so bili v pretežni večini Slovenci. Od l. 1806. naprej se je tudi vpeljal sistem strokovnih učiteljev, da je vsak učitelj poučeval samo svoj predmet v več razredih.

Leto 1849. je prineslo Avstriji preosnovno gimnazij, s tem da so se gimnazije razširile na osem razredov, a so se odpravili filozofijski liceji. Tudi ljubljanska gimnazija ima od šolskega leta 1849/50 osem razredov. Njeni ravnatelji so bili 1850 dr. Ivan Kleemann, 1852 Jurij Luscher, oba samo provizorično, 1852—1862 Ivan Nečásek, 1862—1866 dr. Henrik Mitteis, 1866—1884 Jakob Smolej, 1884—1890 Josip Šuman, 1890—1907 Andrej Senekovič in zdaj dr. Lovro Požar.

Leta 1873. je ministrstvo odredilo (min. odredba od 20. septembra 1873, št. 8712), da se za slovenske vzporednice v 1. in 2. razredu vpelje slovenski učni jezik, tudi verouk v 3. razredu se naj poučuje slovenski. Z odredbo od 22. julija 1882, št. 10.820, se je slovenski učni jezik razširil tudi na 3. in 4. razred razun grščine in nemščine. Da je učna uprava mislila tudi na poslovenjenje grščine, kaže dejstvo, da je profesor in poznejši ravnatelj Šuman sestavil grško slovnico v slovenskem jeziku. Z najvišjim ukazom od 15. oktobra 1889 so se slovenski c in d oddelki ločili od matičnega zavoda in se je ustanovila samostojna slovenska nižja gimnazija, ki se je z najvišjim ukazom od 25. julija 1900 razširila v višjo gimnazijo pod imenom c. kr. druga državna gimnazija v Ljubljani, dočim je prvotni zavod vsled ministrske odredbe od 4. avgusta 1900, št. 22.103, dobil naslov c. kr. prva državna gimnazija v Ljubljani. S tem pa se ni izvršila nikaka narodnostna razdelitev — ker prva državna gimnazija obdrži popolnoma stari značaj!

Kakor smo že prej omenili, se narodnost dijakov nekdanj ni zapisovala. Še le od šolskega leta 1852/3. nam gimnazijska izvestja poročajo število dijakov po narodnosti. Razmerje Slovencev in Nemcev kaže naslednji pregled ob koncu šolskih let:

1853. l. 349 Slovencev, 45 Nemcev*)	1862. „ 590 Slovencev, 80 Nemcev
1854. „ 364 „ 54 „	1863. „ 555 „ 60 „
1855. „ 371 „ 58 „	1864. „ 566 „ 76 „
1856. „ 356 „ 80 „	1865. „ 578 „ 48 „
1857. „ 403 „ 78 „	1866. „ 549 „ 64 „
1858. „ 420 „ 112 „	1867. „ 497 „ 90 „
1859. „ 489 „ 125 „	1868. „ 472 „ 84 „
1860. „ 533 „ 118 „	1869. „ 473 „ 84 „
1861. „ 582 „ 103 „	1870. „ 427 „ 98 „

*) Razmerje med Slovenci in Nemci leta 1853. je za Slovence mnogo boljše kakor v letu 1907. Upoštevati pa se mora, da imamo še drugo državno gimnazijo in da skrbijo Nemci za svoj srednješolski naraščaj z importom. Navzlic temu je danes razmerje med slovenskimi in nemškimi gimnazijci 950 : 114. (Op. ur.)

1871. 1. 389 Slovencev, 85 Nemcev	1890. „ 685 Slovencev 112 Nemcev
1872. „ 363 „ 76 „	1891. „ 414 „ 106 „
1873. „ 313 „ 71 „	1892. „ 430 „ 123 „
1874. „ 288 „ 87 „	1893. „ 490 „ 126 „
1875. „ 277 „ 88 „	1894. „ 509 „ 124 „
1876. „ 291 „ 88 „	1895. „ 503 „ 122 „
1877. „ 322 „ 94 „	1896. „ 515 „ 109 „
1878. „ 317 „ 104 „	1897. „ 537 „ 119 „
1879. „ 376 „ 124 „	1898. „ 526 „ 107 „
1880. „ 434 „ 131 „	1899. „ 514 „ 101 „
1881. „ 454 „ 132 „	1900. „ 499 „ 105 „
1882. „ 457 „ 146 „	1901. „ 491 „ 101 „
1883. „ 495 „ 143 „	1902. „ 487 „ 104 „
1884. „ manjkajo podatki	1903. „ 471 „ 97 „
1885. „ 562 „ 139 „	1904. „ 435 „ 103 „
1886. „ 607 „ 131 „	1905. „ 456 „ 97 „
1887. „ 635 „ 139 „	1906. „ 457 „ 103 „
1888. „ 650 „ 112 „	1907. „ 482 „ 114 „
1889. „ 700 „ 114 „	

V teh 54. tetih je torej bilo 25.405 Slovencev, t. j. povprečno 471, 5434 nemških dijakov na zavodu, t. j. povprečno 101 dijak vsako leto. Kdor primerja številke obeh narodnosti in k Slovincem prve države gimnazije prišteje še Slovence druge državne gimnazije, ta mora sicer priznati, da je v Ljubljani potrebna tretja gimnazija, toda slovenska! Saj je slovenskih gimnazijcev v Ljubljani nad 950! Za malo število nemških dijakov-gimnazijcev pa bi se naj na slovenski gimnaziji otvorile nemške paralelke — saj so naši slovenski profesorji itak usposobljeni tudi za nemški učni jezik!

Zanimivo je tudi zasledovati te številke v zvezi s političnimi in drugimi vplivi. Od začetka se navajajo v letnih poročilih Slovenci kot najštevilnejša narodnost na prvem mestu. Leta 1858. se kaže drug duh v tem, da so Nemci na prvem mestu — in obenem je število nemških dijakov znatno poskočilo. Leta 1861. so zopet Slovenci na prvem mestu in število Nemcev pada, dokler jih pruska zmaga leta 1866. v šolskem letu 1866/7. zopet ne dvigne. V začetku 70. let zopet pada nemško število. To so ista leta (1871—73), v katerih so obstojale na ljubljanski realki paralelke s slovenskim učnim jezikom in je imela kranjska gimnazija dvakrat slovensko letno poročilo! Leta 1877. paradirajo zopet Nemci na prvem mestu v letnem poročilu, naslednja leta in prva 80. let so spravila število nemških dijakov na vrhunec. V letih 1877—1883, so tudi Nemci imeli večino v kranjskem deželnem zboru. Leta 1882. so Slovenci zopet dobili večino v ljubljanskem mestnem svetu. Obenem je prišla ministrska odredba, ki je razširila slovenski učni jezik: to v zvezi z naraščanjem slovenske politične moči v mestu in deželi je dvignilo število slovenskih dijakov v nekaj letih do 700, tako da se je morala nižja gimnazija odcepiti. Vendar je število Slovencev zopet

naraščalo, dokler se nižja gimnazija ni razširila v višjo drugo gimnazijo. A že zopet raste število Slovencev in letos sta že slovenska (*b* in *c*) oddelka v prvem razredu prenapolnjena, čeravno ima II. gimnazija tri oddelke in je na I. gimnaziji kakih 10 Slovencev v nemškem (!) oddelku.

Še nekaj besed o šolskih poslopih I. državne gimnazije v Ljubljani. Leta 1658. so kranjski stanovi postavili jezuitom novo šolsko poslopje pri cerkvi sv. Jakoba, poznejša reduta. Leta 1785. pa so frančiškani zapustili svoje samostansko poslopje, to se je do leta 1790. priredilo za šolske svrhe in tja se je preselila tudi gimnazija ter ostala tam do leta 1899. Ker pa to poslopje na Vodnikovem trgu ni več ustrezalo zahtevam, zlasti v zdravstvenem oziru, zato se je vlada končno povzpela do zidanja novega šolskega poslopja. V to svrhu je dovolila stavbno svoto do najvišje mere 404.000 kron. Da se je pri tako pičlo odmerjeni svoti moralo štediti na vseh straneh — na veliko škodo šoli — in da poslopje nikakor ni vzor modernega šolskega poslopja, to bo uvidel vsak, kdor primerja s tem svoto, s katero je 25 let prej, ko je material in delo še bilo cenejše, „Kranjska hranilnica“ postavila monumentalno realčno poslopje, ki je stalo 450.000 gld. = 900.000 kron! In res, novo gimnazijsko poslopje v Tomanovi ulici za „Narodnim domom“ je bilo premajhno že takrat, ko se je začelo zidati! V šolskih letih 1895/6 in 1896/7 je imela gimnazija po 17, 1897/8 pa 16 razredov in vendar se je v novem poslopiju odmerilo samo 14 (!) pravih učnih sob, tako da ste se takoj prvo leto 1899/1900 tudi risalnica in fizikalna dvorana morali rabiti za razredne sobe. V risalnici je neizogibno, da zdaj eden, zdaj drug učenec zaropota s stolčkom, na katerem sedi — kakšen je to pouk! Če pa je fizikalna dvorana zasedena z razredom, potem je za druge razrede nemogoče eksperimentiranje, ker se številni osmi razred, ki je navadno v fizikalni dvorani, ne da zamenjati n. pr. z maloštevilnim IV. *a* razredom, ki tiči v najmanjši učni sobici. Tudi soba za slovensko knjižnico v pritličju se sploh nikdar ni rabila za knjižnico, ker se je že v drugem šolskem letu 1900/1 morala porabiti za učno sobo. Sedem let po zidanju poslopja je bila potrebna že 18. učna soba: odtrgala se je sobica z dvema okni (!) od prirodoepisnega kabineta; letos, osmo leto, bi se moral deliti šesti razred v dva oddelka — in nameravalo se je kemični kabinet prirediti za učno sobo! Nazadnje res ne bo več prostora za zbirke samo zato, ker so se že pri zidanju določile tri učne sobe manj nego so se rabile eno leto prej! To je pogled v bodočnost pri zidanju šolskega poslopja v deželnem stolnem mestu! O notranji ureditvi raznih kabinetov in zbirk niti ne govorimo. Seveda, če se gre za ustanavljanje nepotrebnih provokatoričnih nemških zavodov, potem se ne štedi!

* * *

Tako zgodovina in stvaren opis ljubljanske I. državne gimnazije.

Vsakemu razsodnemu človeku je jasno, da je ta zavod od svojih predstoletnih početkov pa do danes vršil nalogo slovenskega vzgajališča.

Vladina „ljubezen“ do Slovencev mu je daleč preko čas siloma vzdrževala nemški učni jezik, preprečevala lepše uspehe z nedostatnimi prostori, s tujimi profesorji.

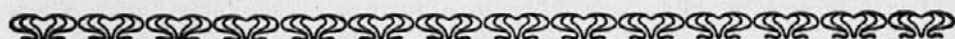
In mesto, da je bila Slovincem, oziroma njihovim voditeljem afera Proft povod k doslednemu brezobzirnemu boju — je našla v vseh slojih in stanovih nemožate slabotneže in v izvestni politični stranki „rešitelja“, ki je spremenil kulturno zahtevo v političen strankarski „kompromis“.

Tako je postalo ljubljansko gimnazijsko vprašanje vprašanje slovenske srednješole sploh. Kompromitirane so naše kulturne zahteve pred nami samimi, pred vlado, pred javnostjo. Kajti ako se da za staro pravico (ravnateljsko mesto je pripadalo tudi po teoriji „narodne posesti“ Slovincem), ki jo imamo do enega naših zavodov na Kranjskem, najhujšemu narodnemu, političnemu in kulturnemu nasprotniku novo trdnjavo — saj vemo ravno mi Slovenci, kaj pomeni narodna srednja šola, ker je nimamo — v srcu Slovenije, kakih žrtev bi zahtevalo poslovenjenje n. pr. celjske, mariborske gimnazije? Kakšna bi bila „kompenzacija“ za nov zavod na Štajerskem, Goriškem, Koroškem?

In kdo ne bo dvomil nad resnostjo slovenske kulturne zahteve, če se že zadovoljujemo z vladino obljubo, da se bo v prihodnje na štirih kranjskih gimnazijah **deloma** uvedel slovenski učni jezik — ter damo že kar na račun popolni nemški zavod za pičlo število nemških učencev-deželanov — za stotine slovenskih dijakov v istem mestu, ki trpijo v nezadostnih prostorih na zdravju in v duševnem oziru (včasih jih je čez 50 (!) v enem razredu!!) pa nimamo zahteve, ne želje!

„Zmagonosna rešitev“ Proftove afere je posredna negacija stare naše kulturne zahteve: dajte nam slovenskih srednjih šol, dajte nam jih v zadostnem številu! Je negacija življenjskega vprašanja: lastnim sinovom kruha na lastni zemlji — ne pa tujcu! Kajti nova nemška gimnazija bo privlekla kar 20 nemških profesorjev na slovenska tla — število slovenskih pa bo poskočilo le neznatno. Da pridobimo krajcar — žrtvujemo goldinar!

Slovenci smo takih udarcev že vajeni — a karakteristično je za današnje razmere, da se nam je zadnji udarec — delitev I. državne gimnazije — zadal v sporazumljenju in ob splošnem odobravanju večine voditeljev slovenskega naroda. Preko nas naj bi bila vlada storila, kar bi hotela in si upala: le do gotove meje gre tudi slovenska potrpežljivost; a posrečilo se ji je med nami samimi vzgojiti sovražnika lastnega rodu . . .

II. SHOD NARODNO-RADIKALNEGA DIJAŠTVA V CELJU.

(Dalje in konec.)

Če bi bila takrat nastopila tudi na Štajerskem slovensko-napredna stranka, bi bila danes že večina spodnje-štajerskih trgov v slovenskih rokah. Na ta način nam je tedaj potiskala slovenska duhovščina s svojim fanatizmom, morda nehote, mejo na jug in vzgajala odpadništvo. Duhovniški fanatizem nam je ponemčil več slovenskih duš, kot jih ohranil Slovenstvu. Tako je tudi danes. Kako dela duhovščina za narodno stvar nam dobro kaže par slučajeve. V nekem kraju je ustanovil duhovnik izobraževalno društvo in kot namen društva je dal zapisati v pravila „češčenje srca Jezusovega“. V drugem kraju se je ustanovila ljudska knjižnica krščansko-socijalne zveze, v kateri je pa le en Jurčič, sicer pa so knjige izvečine nabožne vsebine. (Življenje svetnikov, molitveniki itd.) Tako narodno delovanje odganja ljudi iz slovenskega tabora in jih tira nemčurjem v roke. Govornik govori nato o narodnostnem položaju v marenberškem okraju, kjer Slovenci zelo dobro napredujemo. Danes imamo osem narodnih občin, medtem ko smo imeli pred 10 leti le eno. Želi, naj se ustanove v narodno izpostavljenih krajih Ciril-Metodove podružnice kot izobraževalna društva.

Gosp. Pušenjak, tedaj še potovalni učitelj celjske „Zadružne zveze“ je govoril nato obširno o zadružništvu in njega različnih panogah. Pozival je dijaštvo naj se skuša v svojih akademičnih letih v teh vprašanjih temeljito izobraziti, da bo moglo pozneje v življenju na gospodarskem polju aktivno sodelovati. Dr. Vek. Kukovec je pozdravljal zanimanje narodno-radikalnega dijaštva za gospodarska in obrambna vprašanja in je pojasnil nato vzrok neuspeha štajerskega narodnega sveta. Dr. Gregor Žerjav pravi, da je ohranitev in osamosvojitev slovenskega življa na Spodnjem Štajerskem odvisna edinole od osvojitve južnoštajerskih mest in trgov. Nasprotuje mnenju dr. Kukovca, naj se poleg obstoječih nemških trdnjav osnujejo novi slovenski centri, ki bi naj započeli boj proti nemškim, kajti slednje je ustvarila naravna in gospodarska potreba. Novi bi ne uspevali. Glede spodnje-štajerskega slovensko-narodnega sveta je mnenja, da radi tega ne uspeva, ker se ni ustanovil na pravi podlagi. Ne zastopniki političnih strank, marveč zastopniki nepolitičnih društev bi ga morali tvoriti. Glede klerikalcev je pa mnenja, da bo prej mogoče socijalne demokrate pridobiti za narodni svet kot klerikalce. Kot odbornik „Družbe sv. Cirila in Metoda“ naznanja, da se začne z izdajanjem „Obrambnega vestnika“ še to zimo. Kar se tiče šole na Muti, o kateri je dejal tovariš Stibler, da je ponesrečena, pravi, da hoče vodstvo že s prihodnjim šolskim letom otvoriti deško in dekliško dvorazrednico in oskrbeti, da postane iz tamošnjega gradu živahen „Narodni dom“. Tudi z vprašanjem avtonomije okrožij se je vodstvo že bavilo in hoče v to privoliti, čim najde v kakem okrožju dovolj delavnih

močij, ki bodo zasigurale redno delovanje. Kar se tiče družbinega učiteljstva, se mu bo skušalo ustvariti tako socijalno in materialno pozicijo, da bo od vsega učiteljstva najboljše situirano. Dr. H. Tuma svari pred tem, da dijaštvo pri malenkostnem dnevnem boju za male naloge ne izgubi izpred oči velikih ciljev in ne pozabi težavne, a važne naloge, ki jo ima slovenski narod v boju proti prodirajoči gospodarski sili velike Nemčije. Profesor Vajda govori končno še o izvajanju gesla „Svoji k svojim“ in naglašá potrebo narodnega uradništva.

Ker se je debata o narodno-obrambnem vprašanju nenavadno raztegnila in je ura že ena popoldne, prestavi predsednik predavanje o „svobodni šoli“ na popoldne in prekine plenarno zborovanje do tretje ure popoldne. Na zborovanje je prišlo veliko število celjskega razumništva in učiteljstva iz okolice.

Ob 3. uri popoldne se je ob zelo veliki udeležbi nadaljevalo drugo plenarno zborovanje. Tovariš phil. V. M. Zalar je predaval o

svobodni šoli.

Ker prinesemo govor v obsežnem izvlečku v eni prihodnjih številk se omejujemo danes le na debato, ki je bila jako živahna.

Gospod učitelj Kveder izjavlja, da ga veseli sodelovanje dijaštva in učiteljstva v tem tako perečem šolskem vprašanju. Radi varuštva cerkve nad šolo trpi danes največ učiteljstvo. Zato navaja obširnih dokazov. Tovariš jur. Lešničar govori o dijaški dobi verske krize in svetuje, naj si dijak išče takrat utehe v študiju primerjajočega veroslovja. Tovariš jur. Munda opisuje konkretne vzglede iz najnovejšega časa, ki dokazujejo, da je nujno potrebno, da se ločita cerkev in šola ter priporoča ustanovitev samostojnega slovenskega društva za svobodno šolo. Tovariš phil. Breznik opisuje boj na Slovenskem proti svobodni šoli: ta je razširjen le na Koroškem in Štajerskem, ker agitirajo ondi Nemci za svobodno šolo. Slovenska napredna politika se za to vprašanje skoro nič ne briga, kar ni prav. Slovenska koroška oficijalna politika uporablja v boju proti svobodni šoli nepoštena sredstva in peha od sebe vse prijatelje šolstva. Gospod učitelj Kveder pripoveduje iz skušnje, da so otroci po sedanjem verskem pouku prenapeti in utrujeni, tako, da v učnih urah, ki sledé verouku, niso za nobeno rabo. Dogmatičen in mehaničen verski pouk jih popolnoma izčrpa. Tovariš phil. Prekoršek povdarja potrebo po odkritem zastopanju načela svobodne šole v javnem življenju. Dr. Kukovec izjavlja, da stoji „Narodna stranka“ na Štajerskem na stališču § 2. drž. šol. zak. in se bo odločno bojevala proti vsem tistim poskusom klerikalcev, ki hočejo nadomestiti obstoječi šolski zakon z reakcionarno šolsko postavo. Dr. Žerjav pravi, da je vprašanje svobodne šole v bistvu popolnoma vzgojeslovne narave. Iz definicije, kakor jo je podal referent, izhaja cela vrsta reformnih zahtev in med njimi tudi ona, ki se v javnosti smatra kot glavna signatura svobodne šole. Tudi svobodna šola ne more prezreti niti verskega niti npravnega momenta, ker mora polagati veliko važnost na vzgojo gojenčevega čustvo-

vanja. Svobodna šola torej ne zahteva odprave verstva iz šole, temveč le temeljito reformo verskega pouka. Na nižjih šolah se mora verski moment izrabljati pri vzgoji otroškega čustvovanja — izločiti je seveda treba vsakteri dogmatizem — v višjih šolah pa je treba kritičnega znanstvenega pouka o verstvu. Ta način pouka bo povzročil, da bo tudi na Slovenskem ideja prave verske tolerance zmagala. Dr. Tuma pravi, da je treba pri vsaki veri ločiti moment verstva in etični moment. Prvi je filozofskega značaja in se more radi tega gojiti šele v višjih šolah. Etični pouk na ljudskih šolah pa spada edinole v posvetne roke. Govornik navaja slučaj, ko ga je prišel otrok vprašat, ali je res, kar uči sv. pismo o stvarjenju sveta in ali je res, da je Bog ustvaril Evo iz Adamovega rebra. Vprašal je dečka: Ali se niste učili tudi pravlјice, v kateri govorita volk in lisica? Ali je to mogoče? In vendar je pravlјica lepa in se iz nje lahko naučiš nekaj koristnega. — Deček je spoznal, da je treba iskati jedra takih pravlјic v njih etični vsebini in da ne gre pri njih za vnanjo resničnost opisanega dogodka. Dr. Žerjav želi, da se pridrži v šoli oni del verskega pouka, ki je etičnega značaja.

Po debati o svobodni šoli se je otvoril po kratkem odmoru ob 5. uri popoldne

šolski odsek,

katerega je vodil podpredsednik tovariš phil. Kadunec, ki je v uvodnih besedah orisal naš boj za slovensko vseučilišče po tržaškem shodu ter se dotaknil tudi ženskega šolstva, ki se je moralo radi nedostatka časa odstaviti z dnevnega reda. Nato je referiral tovariš phil. J. Breznik: **o srednješolski vzgoji.** Ker smo izvleček že priobčili v „Prilogi“ „Omladine“, podajamo le debato:

Tovariš phil. Prekoršek govori o pomanjkanju slovenskih srednjih šol in dokazuje statistično, koliko srednješolskih zavodov nam gre. Tovariš iur. Lešničar meni, da moramo zahtevati na Spodnjem Štajerskem realki v Mariboru in Trbovljah. Zadnjo naj ustanovi morda trboveljska občina. Da pa dosežemo realki, je treba zdatno pomnožiti število slovenskih realcev. Naj se vzbuja zanimanje za študij na realkah. Tovariš Uratnik pravi, da tajne srednješolske organizacije ne dosežejo vedno svojega namena, ker ni enotnega načrta, po katerem naj bi se delalo. Visokošolci naj nadzorujejo in podpirajo te organizacije. Profesor Vajda pravi, da je sedaj naš najbližnji cilj doseči popolno slovensko gimnazijo v Celju. Živinozdravnik Ribnikar je mnenja, naj bi tudi okrajni zastopi ustanavljali slovenske šole. Profesor Jošt govori o celjskih srednješolskih razmerah.

Po končani debati referira tovariš iur. Feticch: **o ekonomični izbiri stanu** in poda statistiko slovenskega visokošolskega dijaštva v preteklem šolskem letu. Ker je objavljena že v „Dijaškem almanahu“, je tu ne podajamo vnovič. Število slovenskih visokošolcev sicer raste, ali število absolventov je vedno še premajhno. Vzrok leži v revščini. Naj bi se slovensko občinstvo v večji meri spominjalo dijaških podpornih društev. Kar se tiče razdelitve na posamezne stroke, se kaže prav povoljen vspuh „Omladininega“ delovanja, ki zbira že tri leta tozadevno statistiko. Število juristov

prav dovoljno raste (letos 352, lani 328, predlanskem 250), ravno tako število medicincev (letos 49, lani 37, predlanskem 27), nasprotno pa pada število filozofov (letos 165, lani 188, predlanskem 202). Priporočati je še vedno študij prava, medicine, stavbenega inženerstva, geodezije, veterine in montane ter trgovine, odsvetovati pa je od eksportne akademije in agromskega študija, ker absolventi ne bodo dobili doma službenih mest. Izmed vseučiliških mest je priporočati Prago. Sledila je zanimiva debata, v katero so posegli profesor Vajda, ki je dejal, da naj odslej zopet študira po kakih 20 prvoletnikov filozofijo, ki pa naj se na posamezne stroke primerno razdele, dalje jur. Kramer, ki odsvetuje eksportno akademijo, pa priporoča trgovsko; tovariš tehnik Pavlin, ki govori o tehničnem študiju, tovariš med. Vidic, ki priporoča medicinski študij, abiturijent Zalokar i. dr.

Ob 8. uri zvečer zaključi nato predsednik zborovanje, nakar se takoj vrši v prostorih „Narodnega doma“ komerz, katerega sliko smo že podali. V nedeljo zjutraj ob 8. uri zboruje organizacijski odsek. Ob pol 10. uri pa otvori predsednik

zaključno plenarno zborovanje.

Ko se prebero novo došle brzojavke in predlože resolucije shoda, ki se z malimi spremembami sprejmo enoglasno, govori tovariš predsednik shoda jur. Kramer zaključni govor. Z celjskim shodom je pokazalo narodno-radikalno dijaštvo, da se zna razvijati in napredovati. Namen shoda, vlti v nas novih sil in močij, se je popolnoma posrečil. Predno zaključi shod, se mora zahvaliti v imenu zbranega dijaštva „Celjski posojilnici“, ki je radevolje dala dijaštvu na razpolago prostore „Narodnega doma“, dalje vsem celjskim Slovencem, ki so nas tako gostoljubno sprejeli pod svojo streho, pripravljalnemu odboru, ki mu gre največja zasluga za to, da so se udeleženci v Celju tako dobro počutili, dr. Tumi in vsem drugim starejšinam, vsem referentom in debatantom in vsem onim, ki so na ta ali oni način pripomogli, da je zborovanje v vsakem oziru tako sijajno vspelo. Dr. Tuma se zahvali imenom udeležencev shoda predsedniku tovarišu jur. Kramerju za vzorno vodstvo. On se smatra za našega delujočega člana. Naše delo ceni slovenska javnost danes že vse drugače, kot nekdanj, toda to bi morala pokazati tudi s številno udeležbo. Na vsenemške dijaške shode prihitijo tudi starejšine, pa ne radi formalnosti, marveč zato, da ostanejo z mladino v vedni dotiki, da svetujejo in se sami pomladijo. Shod je dobro uspel. Poleg resne vsebine, ki se je obravnavala, ga veseli tudi forma, v kateri se je razpravljalo. Oboje kaže, da je slovensko narodno-radikalno dijaštvo zmožno tudi najtežjih nalog.

S pozivom: Na svidenje na tretjem shodu narodno-radikalnega dijaštva v Ljubljani! zaključi nato predsednik drugi shod narodno-radikalnega dijaštva v Celju.

RESOLUCIJE II. SHODA NAR.-RAD. DIJAŠTVA V CELJU OD 5. DO 8. KIMOVCA 1907.

A. Resolucija o dvobojnem vprašanju.

Drugi shod narodno-radikalnega dijaštva:

I. smatra dvoboj za protinravno, kulturnim težnjam našega časa neodgovarjajoče sredstvo za obrambo osebne časti, ki tudi ne more nuditi zadoščenja za kakršnokoli žalitev. Radi tega ga najodločnejše odklanja;

II. iz istih razlogov obsoja burševske menzure slovenskega dijaštva.

III. Ker nam pa naša sodišča do sedaj ne nudijo zadostnega varstva osebne časti, se izrekamo za ustanovitev splošne slovenske protidvobojne organizacije v smislu obstoječih antiduelnih lig, ki naj izposluje od vojnega ministrstva dovoljenje, da smejo biti rezervni častniki in kadeti tudi člani te naše organizacije.

IV. Predpriprave za ustanovitev take organizacije naj izvrši poseben odsek narodno-radikalnih društev, ki naj pritegne s posredovanjem naše starejšinske organizacije temu delu tudi izvendijaško razumništvo.

B. Resolucija o svobodni šoli.

II. shod narodno-radikalnega dijaštva se pridružuje ideji „Svobodne šole“. Svobodna šola je ideal šole, ki hoče podeljevati gojencem pridobitve civilizacije na tak način, da ne krši individualnih zmožnosti, temveč jim da vse pogoje, da se razvijajo *svobodno*.

V doslednosti te elementarne vzgojeslovne zahteve treba odstraniti vse, kar ovira, da se šolstvo ne razvija v tem smislu. Predvsem zahtevamo:

I. na vseh šolah, ki naj bodo resnično narodne, pouk v materinskem jeziku;

II. reformo vseh šolskih uradov, v katerih najasedajo izključno strokovnjaki in zastopniki ljudstva, izvoljeni na podlagi splošne, tajne in direktne volilne pravice. Vsi šolskoupравни organi v jezikovno mešanih krajih naj bodo, dokler se ne ugotovi naši fundamentalni zahtevi po narodni avtonomiji, deljeni po narodnostih;

III. a) odstranitev šolnine in pristojbin na vseh šolah — od najnižje do najvišje. Učila naj bodo za nepremožne učence brezplačna; b) znižanje števila učencev pod enim učiteljem in uredbo šol po modernih zdravstvenih zahtevah;

IV. a) višjo izobrazbo učiteljstva; b) njega pedagoško neodvisnost; c) njega državljansko svobodo in enakopravnost z drugimi stanovi, predvsem kot nje pogoj odstranitev § 54. šol. zakona iz leta 1869.; d) izboljšanje materijelnega stanja učiteljstva potom povišanja plač;

V. ločitev šole in cerkve kot konsekvenco § 14. drž. osnov. zakonov ter uresničenje § 2. drž. zak. iz leta 1868.

Želimo si organiziranega dela v tem smislu tudi na Slovenskem in pozdravljamo zato ustanovitev slovenske sekcije „Svobodne Misli“.

C. Resolucija o narodni obrambi.

I. Narodna obramba hoče okrepiti narodne meje in manjšine potom osamosvojitve od tujega gospodarskega vpliva ter splošne in strokovne naobrazbe.

II. Naravni centri našega življa v obmejnih pokrajinah so središča narodne obrambe.

Smatramo gospodarsko okrepitev vseh stanov in slojev za neobhodno potrebno.

V zadružništvu vidimo najvažnejšega činitelja gospodarske osamosvoje.

Nujno potreben je enoten načrt obrambnega dela. Zato se zavzemamo za ustanovitev gospodarske obrambne organizacije. Delo obrambnih društev naj podpirajo pokrajinski narodni sveti. Potreben pa se nam zdi tudi skupen vseslovenski narodni svet. Največjo važnost polagamo na obmejno in manjšinsko naselbinsko akcijo.

III. Pozivljamo slovensko dijaštvo, da se bavi z gospodarskimi vprašanji vseh strok, predvsem pa naj si skuša pridobiti trgovske izobrazbe.

V gospodarskem boju z nasprotniki je potrebno, da znamo njih jezik; zato zahtevamo od slovenskega dijaštva, da se poleg nemščine uči tudi laščine.

Slovensko dijaštvo naj smatra za svojo dolžnost, da sodeluje po zmožnosti v vseh obrambnih napravah.

D. Resolucije o jugoslovanskem vprašanju.

II. shod narodno-radikalnega dijaštva:

I. smatra kulturno edinstvo jugoslovanskih narodov za potrebno. Slovensko dijaštvo naj se uči jugoslovanskih jezikov in naj se seznani z razmerami pri posameznih jugoslovanskih narodih. Naše dijaštvo naj stopi v ožjo zvezo s srbo-hrvaškim in bolgarskim dijaštvom;

II. sklene, da se na III. shodu narodno-radikalnega dijaštva, ki naj ima značaj jugoslovanskega dijaškega shoda, temeljito razpravlja o tem vprašanju.

E. Resolucije socijalnega odseka.

Dijaško-socijalni odsek II. shoda narodno-radikalnega dijaštva smatra zahtevo po telesni vzgoji dijaštva za važno socijalno vprašanje, za katerega rešitev je treba resnega in smotrenega dela. Zato:

I. veljaj boj naših organizacij predvsem škodljivemu vplivu alkohola, nikotina in zlorabi spolnega občevarja pri nas samih potom proučevanja in ustanavljanja abstinenčnih krožkov, med ljudstvom pa s poukom in zgledom;

II. zahteva, da se po možnosti odpravijo vsi nedostatki dijaških stanovanj in dijaških kuhinj. Pri tozadevnem izboljševanju naj se prizna tudi prizadetemu dijaštvu sodelovanje;

III. zahteva, da se uvede v vse srednje šole obvezna telovadba ter se ne zabranjuje srednješolskim dijakom telovadba v sokolskih telovadnicah pod nadzorstvom sokolskih vaditeljev. Za moralično dolžnost akademikov pa smatramo, da se udeležujejo v polnem številu sokolskega dela, ki je za telesno in socialno vzgojo, posebno naše mladine, ter za ohranitev in povzdigo npravnega, zdravstvenega ter narodnostnega stanja našega naroda neprecenljive koristi. V istem oziru smatramo gojenje športov, dijaških potovanj in izletov za važno nalogo naših organizacij.

IV. Važna pa so ravnokar omenjena sredstva tudi za družabno vzgojo našega dijaštva. Tej naj posvečajo naše organizacije več pozornosti; slov, izobraženstvo pa pozivljamo, da podpira, zlasti kar se tiče srednješolcev, to stremljenje.

F. Resolucije šolskega odseka.

I. Ponavljamo z vso odločnostjo svojo zahtevo po slov. visoki šoli.

II. Zahtevamo, da se z ozirom na vzgojo značaje in na strokovno izobrazbo, popolnoma poslovenijo vse gimnazije, realke in učiteljišča na slovenskem ozemlju ter da se ustanovi potrebno število novih slov. srednjih šol. Predvsem zahtevamo izpopolnitev celjskih slovensko-nemških gimnazijskih razredov v samostojno, popolno slovensko gimnazijo.

III. Povdarjamo važnost ženske izobrazbe. Opozarjamo na edino žensko srednjo šolo v Ljubljani ter priporočamo ustanavljanje slovenskih gospodinjskih šol, na katerih si naj naraščaj narodnega ženstva pridobi poleg gospodinjske spretnosti zlasti umstveno in čustveno izobrazbo ter se navzame narodnega duha.

IV. Za gospodarski napredek slovenskega naroda vidimo prvi pogoj v strokovni izobrazbi. Priporočamo ustanavljanje sloven. obrtnih, trgovskih in kmetijskih šol ter smatramo zlasti ustanovitev slovenske kmetijske šole na Štajerskem, trgovske šole v Ljubljani ter razširitev obrtne šole istotam za nujno potrebno.

G. Resolucija o strokovnem študiju.

I. Konstatiramo, da se je v prvi vrsti po zaslugi „Omladine“, ki je opozarjala na ekonomsko izbiro stanu, nesorazmerje med posameznimi strokami naših akademikov od I. našega shoda znatno izboljšalo. — Pozivljamo „Omladino“ in eksekutivo, da delujeta na tem polju še tudi naprej!

II. Eksekutiva narodno-radikal. dijaštva naj stopi v zvezo z „Rado-gojem“, kot v to najpoklicanejšim faktorjem, da se končno oživetvori že na tržaškem shodu nasvetovani statistični informačni biró o uradništvu na slovenskem ozemlju.

H. Resolucije organizacijskega odseka.

I. Vsako leto naj pregleda delovanje eksekutive organizacijski odsek, ki ima takrat značaj pregledovalca in posvetovalne komisije. V ta odsek voli vsako v eksekutivi zastopano društvo po 10 članov na zadnjem občnem zboru dotičnega leta. Te seje sklicuje in jim predseduje načelnik eksekutive narodno-radikalnega dijaštva.

II. Pozivljamo starejšine narodno-radikalnih akademičnih društev, naj osnujejo lastno starejšinsko organizacijo.

DR. JOS. STRZYGOWSKI:

KAKO SE NAJ VZGOJI ČUT ZA UMETNOST.

(Konec.)

Danes se splošno govori, da naj tak pouk ustvari v človeku zmožnost za uživanje. To je seveda popolnoma pravilno in kot učenjak nimam prav nič proti temu. Kot človek pa cenim umetnost previsoko, da bi mi bilo „uživanje“ prvo in edino, kar mi more umetnost dati. Vera, upanje in ljubezen so navsezadnje tudi „užitki“ v znanstvenem smislu; za svojo osebo pa se zahvalim za vero, upanje in ljubezen, če mi ne more dati ničesar drugega, kakor „užitek“, najsibo že višje ali nižje vrste. Meni ta trojica ni samanasebi užitek, ampak primerno sredstvo, da ostanem sprejemljiv za delovanje in uživanje. Na njo se opira moje srce, ona je moja notranja, neločljiva last, do katere nima nihče pravice in moči, niti resnica in realnost ne. Zato me umetnost, ki ni ničesar drugega ko kos narave, kakor jo je videlo ravno oko in čutilo srce dotičnega umetnika, nikakor ne more zadovoljiti. Umetnost ne sme bazirati na naravi ampak na srcu. Žalostno pa je samo, da ljudje tega ne mislijo, ne čutijo in ne zahtevajo, ker absorbirajo njihovo mišljenje preveč realni interesi.

Tukaj bi morala začeti šola svoje delo. Če se v šolskem pouku ne smatra umetnost le kot potrebna ilustracija pri realijah, ampak če se uči zaradi same sebe, potem se pouk ne sme omejevat na samo tehniko in kompozicijo, kar je sicer za vajo dobro. Tak pouk mora iti dalje do zadnjega in bistvenega, do umetniške vsebine. Kakor pri slovstvu, moramo tudi v umetnosti iskati zadnji izvor, globino umetnikovega srca. Odkoder je prava umetnost prišla, tam jo moramo iskati.

Če imamo enkrat občinstvo, ki je izobraženo po tem velikem merilu ali pa ima o vsej stvari vsaj nekaj pojma, potem bodo ozdravele naše življenjske razmere in tudi za umetnost bo prišla boljša doba. Poglobilo se bo veselje nad čustvenim svetom, kakor hitro bodo ljudje spoznali, da treba za uživanje vaje; če bodo na ta način zahteve občinstva postale večje, se bodo poglobili tudi, kar je popolnoma naravno, problemi umetniškega vstvarjanja.

Tehnično je za to potrebno, da se umetnost popularizira. To se je začelo že z muzeji in umetniškimi zbirkami, ki pa so po večini le mrtvi kapitali, ki jih zna dvigniti le malo število adeptov. Te zbirke se morajo s predavanji in sistematičnim poukom odpreti širšemu občinstvu. Isto nalogo lahko vršijo potovalne razstave in narodopisne zbirke. Pri tem bi bila tudi za one, ki bi radi kaj kupili, izbira večja in lažja. In navsezadnje upam, da bo tudi dijaštvo, ko bo zapustilo srednjeveške tradicije in se resno oprijelo sodelovanja pri tem modernem kulturnem delu, stopilo že na visokih šolah v službo vpodablajoče umetnosti, ono dijaštvo, ki se razkropi po študijah na vse štiri vetrove in ki lahko potem nosi in dela za moderne ideje.

Tako bo prišel počasi čas — ki ga ni več, odkar je minil srednji vek — ki bo imel občinstvo, ki bo uživalo umetnost in ji dajalo smer. To občinstvo je bilo takrat v širši masi ljudstva; tja se mora umetnost zopet vrniti. Tako bo prišel umetnik na zdravo podlago ljudskih, narodovih zahtev in ne bo več odvisen od kapric različnih „mecenov“ in diletantov. Središče takega gibanja mora biti, kakor v XIII. in XV. stoletju mesto, ki je obenem središče trgovine in prometa. Stara mesta so si pridobila slavo izvečine tudi po svoji umetnosti. Ono mesto, ki danes ne gleda na to, škoduje samo svojemu imenu. In kdor ž njim zameta ali zanemarja umetnost, nima smisla za kulturni razvoj v zadnjem času. Ta stremljeva za tem, da postavi namesto podedjenih predpravil one, ki jih daje delo in da ustvari, kakor ob koncu srednjega veka, ljudsko plemstvo. Plemenito mišljenje pa se je že od nekdaj kazalo tudi v tem, da se je spoštovala in skrbno negovala upodablajoča umetnost.

* * *

(Dostavek prireditelja.) Na željo uredništva sem priredil za „Omladino“ kratek posnetek iz šestega poglavja knjige, na katero sem opozoril že na platnicah v 5. številki tega letnika. Končno naj še nekaj dostavim.

Kot uvod v ta vprašanja lahko služi omenjena knjiga, ki jo lahko vsak akademik in srednješolec razume. Priporočanja je vreden tudi spis istega pisatelja: „Anleitung zur Kunstbetrachtung in den oberen Klassen der Mittelschulen“, ki je izšel v izveščju c. kr. višje državne realke v Brnu l. 1902. Tovarišem v Gradcu nujno priporočam (posebno onim v prvih semestrih), da si vpišejo pri Strzygowskem kolegij: Methodik der Kunstbetrachtung. To predavanje (2 uri na teden) je brezplačno; vsak vseučiliščnik ga lahko posluša najmanj dva semestra ali še več. Onim tovarišem, ki pohajajo po kavarnah, priporočam, naj vzamejo namesto kart ali glupih dunajskih šaljivih (?) listov v roke kak umetniški list: Kunst, Deutsche Kunst und Dekoration, Kunst für Alle, Velhagnove in Westermannove Monatshefte, Türmerja, The Studio, Figaro Illustré, Kunstwart (Moderne Kunst je za nič in samo malovredna špekulacija, ravno tako večina

„Lesezirklov“). Pred vsem pa opozarjam tovariše na izborna nemško revijo Kunstwart, ki jo izdaja v Münchnu G. D. W. Callwey. Kunstwart stane na leto 16 M. in izhaja v 24 debelih zvezkih. Peča se z vsemi umetniškimi vprašanji. Založništvo pošlje rado zvezek na ogled. Te revije ne morem dovolj priporočati. V vsakem zvezku prinaša 3—4 lepe umetniške priloge in note. Kot nekak uvod v umetnost je kakor nalašč ustvarjen. Slovenci,*) žal, nimamo ničesar ...

Ne maram navajati več del in pripomočkov, ker jih je legijon. Kdor si naroči omenjeno knjigo in Kunstwarta, ta bo potem že izvedel, po kateri poti mu je hoditi dalje. Napisal sem te vrstice z iskreno željo, da bi naše slovensko dijaštvo vsaj deloma ozdravelo od one bolezni, ki bi jo lahko imenovali „umetniška interkonfesionalnost“. Na tej bolezni boleha gotovo 99% naših vseučiliščnikov in akademičnih izobražencev, ki so že med svetom. Stališče v vseh vprašanjih umetnosti pa je prevažen del svetovnega in življenjskega nazora, da bi se smelo še dalje zanemarjati. Le če začnemo s „prosveto“ tudi na tem polju, smemo pričakovati, da pridejo tudi za našo umetnost lepši časi. Skušajmo torej popraviti, kar smo doslej zanemarili. Če sem k temu s temi vrsticami kaj pripomogel, sem izpolnil željo gospoda pisatelja in tudi svojo.

J. A. Glonar.

SLOVENSKO DIJAŠTVO.

Eksekutiva narodno-radikalnega dijaštva ima o božičnih počitnicah v Ljubljani glavno sejo.

Izobraževalni klub „Adrije“ deluje pod načelstvom tov. phil. Ivana Laha prav povoljno. Dosedaj so se vršila sledeča predavanja: tov. Lipold: Ob začetku leta; tov. Brunčko: Slovensko-nemška meja na Štajerskem in zakaj se ožijo naše meje na Štajerskem; tov. Lotrič (kot gost): Zgodovina razvoja svobodne misli; tov. Lah: Zgodovina in razvoj slovenskega ženstva; tov. Brunčko: Naše srednješolsko dijaštvo ter demokratična ideja. — Klub je posetil pod vodstvom g. akad. slikarja I. Žabote razstavo E. Holárka v Rudolfinu in „Manesovo“ razstavo francoskih impresionistov.

Manjšinski odsek v »Adriji« (načelnik tov. Lipold) si je stavil nalogo proučavati v tem tečaju gospodarsko stran narodne obrambe. Odsek je stopil v zvezo s »Pošumavsko« in »Severočeško jednoto«. Vršili so se sledeči referati: iur. Fr. Šemrov in iur. Klepec: Ustroj čeških jednot; iur. Brunčko: Drobno delo (po Hubkovi knjigi »Drobná práce«). — Odsek je posetil vzorno urejene pisarne »N. J. Pošumavske«, kjer je bil s slovansko ljubeznjivostjo sprejet in poučen.

*) Opomba uredništva. Mej Čehi je populariziranje umetnosti važen faktor prosvetnega dela. Imajo tudi prav krasne, dovršene in cenene umetniške zbirke. O njih prihodnjič.

V „Adriji“ se je osnoval časnikarski odsek (načelnik tov. Kramer), ki vrši tudi nalogo političnega kluba. — Čajeve večeri (vsako soboto v društvenih prostorih) oživljajo med člani družabno življenje ter nudijo s šaljivim, muzikaličnim in pevskim programom mnogo zabave. Oskrbuje jih tov. iur. Pleško.

Izobraževalno delo v „Taboru“. Izobraževalni klub (načelnik tov. iur. Korun) je osnoval poseben odsek 9 članov, ki naj skrbi za predavanja. Poleg predavanj je sklenil uvesti vsak drugi teden debatne večere s čajem. Vršila sta se že dva taka debatna večera: prvi „o verskem vprašanju“, ki ga je otvoril tov. phil. Zupan, drugi pa „o slovenski politiki“, ki ga je otvoril tov. iur. Korun. Predavanj pa se je vršilo doslej dvoje: tov. phil. Vesenjaki: „Jedro našega kmetijskega vprašanja“; tov. iur. Potočnik: „Ideali vzgoje“. Udeležba je bila prav povoljna. — V društvu se je tudi osnoval pevski klub, na čelu mu tov. Mirk. Klub je pri veselici ženske in akad. podružnice družbe sv. Cirila in Metoda dne 16. novembra že nastopil in žel obilo priznanja.

V „Sloveniji“ se je priredilo v izobraževalnem klubu troje predavanj: P. Grošelj: Vpliv Darwinovega nauka na razvoj svetovnega nazora; R. Krivic: Svobodna šola; Dr. Hacin: Slovenci in l. 48. — V juridičnem klubu se je priredilo dvoje predavanj: tov. Jan: O denarni krizi v New-Jorku; tov. Jan: O podraženju denarja.

„Slovenija“ je priredila 1. novembra zvečer v restavraciji „Zum grünen Tor“ delegatom „Jugoslov. učit. Zveze“ slavnostni večer, katerega so obiskali mnogobrojni slovenski, hrvaški, srbski in češki učiteljski delegati. Na sestanku se je povdarjalo od strani govornikov gg. Jelenca, Gangla na eni strani, od tov. dr. Pavla Grošlja, Iv. Mravljaka in Berceta na drugi: vzajemnost, ki mora vladati med učiteljstvom in dijaštvom pri narodnem delu! Govoril je tudi tov. dr. Hacin o važnosti učiteljstva za prihodnost v državi. — Večer se je kar najsijajneje obnesel.

Pevski klub v „Sloveniji“ pod spretnim vodstvom tovariša Gruma letos vrlo napreduje. Sodeloval je z lepim uspehom dvakrat pri „Zvezdi“ in pri „Slovanski besedi“. — Veselični odsek vodi priprave za akademijo, ki jo priredi „Slovenija“ po novem letu v proslavo Primoža Trubarja.

DIJAŠKO-SOCIJALNI VESTNIK.

Iz predpisa o skušnji učiteljskih kandidatov za višje trgovske šole. Ta skušnja obstoja iz 1. domačih nalog, 2. klavzurne skušnje, 3. ustmene skušnje, 4. poskusnega predavanja.

Predmetni skupini ste dve. Prva obsega glavne predmete: 1. trgovinstvo, 2. knjigovodstvo, trgovsko korespondenco in kontorske posle, 3. trgovsko aritmetiko ter postranske predmete: a) trgovsko, menično in obrtno pravo, b) politično ekonomijo. Druga skupina obsega glavne predmete: 1. kak moderen jezik (italijanščina, francoščina, angleščina, ruščina), 2. trgovsko

korespondenco v dotičnem jeziku ter postranske predmete: osnutke trgovinstva in knjigovodstva. Pri obeh skupinah se zahteva povoljno znanje učnega jezika.

Za pripuščenje k skušnji se zahteva pri prvi skupini: štirje nižji razredi kake srednje šole in celotna višja trgovska šola (akademija) ali matura srednje šole in abiturijentski tečaj trgovske akademije, čegar organizacijo je c. kr. ministrstvo za bogočastje in nauk odobrilo, ali namesto abiturijentskega tečaja splošni oddelek eksportne akademije c. kr. avstrijskega trgovskega muzeja. Nadalje dveletna kontorska praksa in sicer v veletrgovini v kakem večjem trgovskem mestu, kakor tudi v banki ter končno dveletni visokošolski študij z določenimi predavanji in vajami. Za drugo skupino se zahteva štiriletni obisk vseučilišča kot reden slušatelj filozofske fakulte. Ta čas se naj posveti dotičnemu modernemu in učnemu jeziku.

Razun teh dveh specifično trgovinskih skupin obstajajo tudi dopolnilne skušnje za učno usposobljenost v posameznih predmetih na višjih trgovskih šolah. Tako dopolnilno skušnjo lahko delajo za trgovinski zemljepis in za trgovinsko zgodovino oni, ki imajo učno usposobljenost za zemljepis in in zgodovino na srednjih šolah; za trgovsko aritmetiko in za politično aritmetiko oni, ki so usposobljeni za matematiko na srednjih šolah; za nauk o blagu in mehanično tehnologijo oni, ki imajo učno usposobljenost za kemijo in prirodopis kot glavna predmeta, oziroma za kemijo kot glavni predmet in za prirodopis in fiziko kot postranska predmeta, kakor tudi oni, ki so na tehniki napravili drugo državno skušnjo iz kemično-tehnične stroke; za trgovsko korespondenco v tujem jeziku oni, ki imajo učno usposobljenost za dotični moderni jezik na srednjih šolah.

Doktorji prava ali juristi s tremi državnimi skušnjami si z dodatno ustmeno skušnjo lahko pridobijo učno usposobljenost za narodno gospodarstvo (Volkswirtschaftslehre) in za pravne stroke.

Kdor se zanima za natančnejše podatke glede predpisanih predavanj, kolokvijev in glede zahtev pri skušnji, naj pogleda odredbo ministrstva za bogočastje in nauk glede predpisa o skušnji učiteljskih kandidatov za višje trgovske šole od 24. maja 1907, naredbeni list št. 33 (Verordnung des Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 24. Mai 1907, betreffend die Erlassung einer Vorschrift über die Prüfung der Kandidaten des Lehramtes an höheren Handelsschulen), ki se gotovo dobi kot ponatis pri c. kr. zalogi šolskih knjig, kakor vsi predpisi.

Tovariše sedmošolce, šestošolce, ki dovršijo v l. 1908 svoje 21. leto ter pridejo na nabor, opozarjamo, da si je mogoče pridobiti pravico enoletnega prostovoljstva (toda le na lastne stroške) ako se pred 1. marcem dotičnega leta v katerem kdo izpolni 21. leto napravi takozvano „inteligentno skušnjo“. — Zlasti za sedmošolce ni to prevelika težava. Natančnejše podatke imamo pripravljene, morali pa smo jih radi pomanjkanja prostora odložiti do prihodnjč. Kdor želi pismenega pojasnila, naj se obrne (s priloženo 10 h znamko) na naše uredništvo.

ŽENSKI VESTNIK.

Ženski licej v Ljubljani je bil oktobra otvorjen z navadno slovesnostjo in ceremonijo. Kakor vsa šolska poslopja pri nas, bo tudi licej za pravi razvitek zavoda — premajhen. Toda to je povsod tako, kjer se skrbi pred vsem za zadostno število prostornih vojašnic in cerkev. Tudi tu je bilo treba mecena (glavno zaslugi ima znani dobrotnik Ljubljane milijonar Gorup, ki je gmotno omogočil stavbo liceja), dočim se z ljudskim denarjem stavijo vojašnice in cerkve na vseh koncih moderne Ljubljane. S preselitvijo višje dekliške šole v licej se je po odstopu ravnatelja Požarja izpremenilo tudi ravnateljstvo. Pozdravljamo tudi to in želimo, da bi se pod vodstvom novega ravnatelja prof. Macherja in s pomočjo novoustanovljenega društva „Mladike“ povspel zavod do one višine, ki jo zahteva naš moderni čas, da bi z liceja prišlo naše novo, prerajeno, pravo narodno žensko, ki bi združeno potem poskrbelo za nadaljni razvoj slovenskega višjega ženskega šolstva.

„Minerva“, ženska češka gimnazija v Pragi, se je letos preselila v svoje lastne prostore in ima 313 učenk. „Minerva“ je delo češkega žensstva in dokaz njegove odločnosti v boju za višje žensko šolstvo. Poučuje na zavodu sedaj 10 ženskih sil, profesorice, med njimi so tri doktorice filozofije. Poleg njih je 17 profesorskih močij z raznih praških srednjih šol.

„Vesna“, ženska organizacija v Brnu, ki oskrbuje ondotno češko žensko šolstvo, event. skrbi za razvoj višjega in splošnega ženskega šolstva na Moravskem, je sprejela v svoje zavode letos 753 učenk, kar je čez določeno število in je znak naprednega ženskega gibanja na Moravskem. „Vesna“ oskrbuje sedaj višjo dekliško šolo z nadaljevalno, obrtno žensko šolo in vzorno gospodinjsko šolo. Zavodi „Vesne“ so znani po svoji moderni ureditvi.

„Ženská revue“, ki jo urejuje ga. Zdenka Wiedermanová, začenja z ravnokar izšlo prvo številko svoj tretji letnik. Nova priloga „Žena v umění“ in rubrika „otázka učitelek“ spopolnjujeta izvrstno revijo kar najsrečnejše. Vsem našim gospem in gospodičnam jo najtopleje priporočamo. Naroča se celoletno za 6 K 50 h pri upravníštvu v Brnu, Zámečnická 5.

„Kalendář českých paní a dívek“ (Koledar čeških gospoj in gospodičen), ki ga izdaja vsako leto založništvo Otto v Pragi pod redakcijo pisateljice ge. Preisove, je izšel letos zopet v vsi svoji elegantni opremi. Sodelujejo pri njem vse boljše ženske pisateljske moči. Prinaša tudi črtico Iv. Laha: „Usouzeno“ (Usojeno). Poleg drugih nešteti koledarjev, ki izidejo vsako leto na Češkem, izdajajo Čehinje še drug svoj koledar pod naslovom „Češka“, kjer se bore za svoje ženske in narodne pravice.

VESTNIK ZA KNJIŽEVNOST IN UMETNOST.

O slovenski umetniški razstavi nam je iz poklicanega peresa objavljen informativen članek, ki ga priobčimo prihodnjič. Za danes le konstatiramo razveseljivo deljstvo, da je, kakor kažejo poročila, razstava moralno in gmotno vspela.

„Koledar družbe sv. Cirila in Metoda“ za l. 1908 je razposlan. Ker se v njem ni spremenilo prav nič, velja še vedno kritika, ki smo jo priobčili lansko leto. Pohvalno je le omeniti, da se je razposlal pravočasno, ne pa še le februarja, kakor se je to lani zgodilo.

Slovenski pisatelji v Čehih. V založbi J. Otto v Pragi je izšla kot 222. zvezek „cenene knjižnice“ (laciná knihovna) zbirka črtic in povestij Zofke Kvedrove pod naslovom: Vesnické povídky (Vaške povesti) v jako okusni opremi. — Cankarjeva drama „Za narodov blagor“ je izšla v češkem prevodu v zalogi socijalno-demokratskega časopisa „Zor“. Kakor znano je bila ta drama „Pro blaho národa“ z velikim vspohom uprizorjena tudi na češkem odru. Nasprotno ne moremo konstatirati v slovenščini nikakih novih prevodov iz tako bogate češke moderne literature. I. L.

„Svobodna Misel.“ Zadnja dvojna številka 8/9 prinaša poročilo o kongresu Svobodne Misli v Pragi. Tovariše opozarjamo tudi na obširni protokol, ki izide začetkom decembra, ter bo poleg celotnih govorov in debat priobčil tudi slike glavnih delegatov. Obširna (češko pisana) knjiga stane le 4 K 20 h ter se naroča pri: „Administrace Volné Myšlenky“, Praha, Král Vinohrady, Korunni tř. 6.

„Slovenski sokolski koledar“ za l. 1908 uredil dr. Gv. Sajovic, založil in izdal vadiateljski zbor Sokola v Kranju. Cena 1 K. Lično ter okusno vezani almanah slovenskega sokolstva vsebuje poleg običajnih koledarskih podatkov v svojem strokovnem delu celo vrsto kratkih, uprav sokolskih člankov, ki so deloma posvečeni sokolski zgodovini, deloma pa govorijo jasno in odločno besedo o delovanju, nalogah — in nedostatih slovenskega Sokolstva. Prav posebno nam ugajajo sestavki „Naše sokolovanje 1907“, „Smer našemu delu“ in „Poglavje o starejših bratih“. Dodani statistični pregledi in praktično navodilo dajejo koledarju značaj pravega sokolskega ročnika. Koledar priporočamo vsem tovarišem in čitateljem kar najtopleje.

Avstrijsko-ogrsko nagodba (Der öster.-ungar. Ausgleich) je naslov zanimivi brošuri, katero je spisal in izdal goriški dež. poslanec dr. Henrik Tuma. Mož, ki je napisal „Jugoslovansko idejo“ je moral izreči tudi obsodbo nad avstrijsko-ogrsko nagodbo, ki je po njegovem mnenju podrla jeden steber ekonomične in politične neodvisnosti avstrijskih narodov ter pripravlja propad avstrijsko-ogrske monarhije. Proč z dualizmom, prostor boju avstrijskih narodov za zedinjeno in le tedaj mogočo Avstrijo! V zedinjeni Avstriji pa je prostora Jugoslaviji! V času, ko se pri nas na eni strani brezpogojno sprejema avstrijsko-ogrska nagodba „ker je v zvezi z Belokranjsko železnico“, na drugi pa se jo iz same sentimentalne jugoslovanske ljubezni in solidarnosti odklanja, nas je Tumova brošura prav osvežila — dokaz nam je, da imamo Slovenci vendar še par politikov, katerih horizont je širši nego plot lastne stranke in meja domače dežele. In najsi se strinjamo z vsemi pisateljevimi izvajanj ali ne — prebrali jo bomo z veseljem, ki ga nam tudi ne kratijo brezštevilne ortografske in gramatikalske tiskovne napake!

Nova dijaška revija „Studentská revue“ bo začela izhajati v Pragi. Duševni vodja je prof. Drtina.

VESTNIK ZA LJUDSKO IZOBRAZBO.

Božični dar „Prosveti“. Stara navada je, da podari vsak narodno-radikalen dijak o Božiču „Prosveti“ po jedno za ljudske knjižnice uporabno knjigo. Pozivljamo že sedaj tovariše akademike in srednješolce, da organizirajo zbiranje knjig. Na srednjih šolah naj prevzame v vsakem razredu kak požrtvovalen tovariš nalogo nabirati do Božiča od tovarišev te običajne darove. Pomislimo le, da je slovenskih srednješolcev okoli 4000! Če daruje le ena četrtnina teh po jedno knjigo, lahko „Prosveta“ že od teh darov samih osnuje o Božiču 10 knjižnic. Prepričani smo, da bodo tudi naša akademična društva storila svojo dolžnost.

Iz Celjske podružnice „Prosvete“. Celjska podružnica „Prosvete“ je otvorila 15. septembra t. l. svojo drugo ljudsko knjižnico. Ob tej priliki je govoril tovariš Ivan Prekoršek o pomenu in nalogah ljudskih knjižnic. Knjižnica, ki prav dobro uspeva, šteje sedaj nad 60 knjig. Knjižničar je kmetski fant; pomaga mu pa vestno tamkajšnji narodni učitelj. — Tovariš Prekoršek je govoril 20. oktobra v „Čitalnici“ v Konjicah o javnih knjižnicah. Soglasno se je sklenilo, da se tamkajšnja čitalnična knjižnica razširi in spremeni v javno.

Javno ljudsko knjižnico je otvorila čitalnica v Ptuj.

Tovariše, ki kupujejo obleko v Ljubljani, opozarjamo na oglas solidne narodne trvdke Gričar in Mejač, kateri dajamo sešobno slovenski dijaki brezpogojno prednost pred tujimi podjetji.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Akoravno smo decembrovo številko povečali za štiri strani, smo bili vsled pomanjkanja prostora zopet primorani odstaviti celo vrsto notic ter tudi rubrike: Tuje dijaštvo, Slovansko dijaštvo, Srednješolski vestnik; tovariši dopisniki naj nam tudi ne zamerijo, da smo posamezne dopise prav korenito obrezali. Sila kola lomi. Zaostalo gradivo porabimo po možnosti prihodnjič. — M. K.: Hvala za poslani članek — več pismeno! Gospod A. L.: Žal mi je, da Vam ni bilo mogoče, upam za prihodnjo številko gotovo. — V. M. Z.: Članek prejel. — HAPOΔ-Mostar. Slavno upravnishstvo opozarjamo, da izhaja Omladina v Ljubljani in ne v Laibach.

T. T. poverjenike prosimo, da do Božiča poročajo upravništvu o svojem delovanju oziroma odgovorijo na pisma, ki smo jim jih poslali.

Upravištvoo.

Priloga „Omladini“

št. 9.

QUIDAM:

NAŠE DELO.

Za enkrat je moda, da živimo pod praporom dela. V „znamenju dela“ začnemo svoje šolsko leto — naj si bodemo radikalci, liberalci, klerikalci. Toda, kolikokrat je „delo“ le fraza, katero mora pač znati vsak modern dijak! Nam je na tem, da postane delo več, kot samo nauk, in lahko rečemo, da smo v tem oziru že mnogo dosegli. Toda na naših srednjih šolah je treba še mnogo izboljšati.

Med letom je naše delo lastna izobrazba. Dosti se govori o njej, a vedno mislimo, da velja to samo za skupine. Ne, posameznik se mora izobraževati, potem bo sam iskal tovarišev, kjer bo vedel, da je treba.

Vsakdo naj gleda, da ne postane tak, kot je sedanja inteligenca: površen človek, ki ima prepričanje stranke, ne pa svojega. Je kakor učenček in ne ve družega, kar so se v razredu učili, gre za zastavo in ne misli ničesar.

Nikakor ne zadostuje črpati vse svoje znanje iz političnih časnikov.

Preštudirajte vprašanja o družbi, delu, umetnosti in religiji, saj pretresajo danes vse naše javno življenje, — sicer boste delali enkrat brez ciljev, kakor delajo to danes. Tega ne govorimo „za druge“, ampak za vsakega, ne iz mode, temveč iz potrebe. Kdor z delom ne začne sedaj, pozneje tudi ne bo, ko bodo zavzele materijalne skrbi morda še večji del njegove energije.

Toda, kako začeti?

Kakor so razmere. V Ljubljani n. pr. ima dijak sredstev, kolikor toliko na razpolago. Javna knjižnica mu nudi znanstvenih del, tako, da je treba le še vztrajnosti in pridnosti. V Trstu in Mariboru bi morda tudi še šlo za silo. V malih mestih pa so razmere res jako slabe. Kar si morejo dijaki nabaviti, so večinoma le leposlovne knjige, znanstvene so za nje predrage. Tukaj bi apelirali na naše knjižnice, pa tudi na zasebnike, naj nas podpirajo, saj je narod živ organizem, tako, da je to pravzaprav le čin samopomoči. To edino rešilno geslo zadobi pravi smisel še le, če ga izpolnujemo vsi.

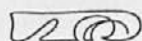
Vrhu tega pa se prigodi, da ovirajo mladino pri izobrazbi celo šolske oblasti. V Celju n. pr. se je, ne vem iz kakšnih nagibov, onemogočilo dijaštvu obiskovati javno knjižnico. To se mi zdi premišljen atentat na našo mladino, ki bi ga ne smeli gledati tako mirno, saj je v mladini naša bodočnost. Vse se prenavlja, le šolski sistem, za katerega se skrivajo nasprotniki naše

narodnosti, sme biti star sto let, in nihče se ne zmeni za to. — Tako je torej z izobraževalnimi sredstvi po naših mestih.

Dosti časa bi si prihranili, če bi ne študirali vsega direktno iz obširnih avtorjev. Napravil bi ta ali oni ekscerpt iz kake knjige, podal pregledno rezultat svojih študij, in to bi naj krožilo. Taki kratki spisi koristijo dostikrat več, kot študije same, saj se tu ne gre za obširno znanje, ampak za jasen pregled. In, kar je končno največ vredno, bi se tako lahko pomagalo tudi tovarišem, ki živijo v slabših razmerah.

Seveda se to gotovo ne bo zgodilo, ako ne bodo ti sami zahtevali pomoči. — Ako smo vse to naredili, pa še vendar nismo napravili dovolj. Mi nočemo Dijogenov, ampak hočemo ljudij; znanje nam ni vse; mi moramo znati v družbi živeti in vporabiti svoje znanje. V mladih letih se razvija značaj. Tu čaka vsakega dosti dela, — naj gre v družbo in naj se spoznava sam.

Treba je, da si pridobimo nastopa; s tem bomo prišli dostikrat prej do cilja, kot z najlepšimi načrti. Ljudje nas sodijo po zunanosti. Dvojne vrste nastopa si moramo pridobiti: pripraviti se moramo za javnost, — (vsakdo naj bi znal boljše ali slabše nastopati kot govornik,) pa tudi za manjše kroge v olikani družbi. Poleg tega ne pozabimo nikdar na rek: „Mens sana in corpore sano“; glejmo nadalje, da si blažimo tudi čuvstvo. Kako izvršiti vse to, o tem mislite sami. Več ljudij več vé in tudi razmere niso povsod iste. Vsakdo naj premisli sam, kje mu manjka največ. Navedel sem v glavnih potezih ona polja, kjer je treba delati. Veliko je dela, tako, da bomo težko vse izvršili; saj ostane dolžnost še vedno prvo, in pridejo k temu še gmotne skrbi. Nekaj pa se da doseči gotovo. Dela naj vsak, kdor je res naroden. Tu bo pala odločitev, — v čisto navadnem pravcatem delu.

DEKLIŠKI KROŽEK.

Srbsko ženstvo se je do zadnjega posvečevalo v svojih organizacijah „dobrotvornih zadrugah“ skoraj izključno dobrodelnim, človekoljubnim namenom. Dasi se je pri tem gojila tudi ženska izobrazba in skrb za žensko šolstvo in je organizacija obsegala nekako celo prosvetno polje, vendar glavni namen je bil le humanitarni. Iz organizacije pa stopa potreba po samoizobrazbi bolj in bolj na dan. Zadnji „Ženski svet“, glasilo dobrodelnih zadrug, poroča o ustanovitvi dekliškega krožka (djevojačko kolo) v Somboru. Institucija je popolnoma priprosta, a ravno zato je zmožna, da obrodi obilo sadov. Gospodične enega mesta se zbere skupaj v popolnoma domačem krožku pod predsedstvom inteligentne dame, ki jim je kakor družica in ima samo v tem prednost, da več vé in zato vodi pogovor. Dá se primeren tema iz domače zgodovine, iz ženskega vprašanja, iz kulturne zgodovine sploh in ena izmed gospodičen prevzame referat. Po prečitaniu pride predmet na pogovor, ki ga vodi vodilna dama.

Načrt, ki ga je razvila gospa Georgijevićeva na prvem sestanku, je nekako sledeči:

Srbska narodna, književna, kulturna zgodovina. Češka in ruska književnost. Nemška umetnost od Göthea. Francoska literatura od Corneilla dalje. (Hypolit Taine.) Angleži: Carlyl, Engels, Ruskin; Italija: Dante, renesansa, Tasso; Ibsen in drugi večji pojavi severnih narodov.

Kakor se vidi iz tega, mora vodilna dama imeti obširen pregled, da more govoriti o vseh vprašanih in nasvetovati dela, kjer se gospodične informirajo.

Dekliški krožki bi bili pri nas časovno potrebna institucija. Mesto raznih pik-nikov, mesto praznih pogovorov, naj bi se delali sestanki z določenim vspeškom.

Ako nimamo še moči, da bi mogli poseči v večja kulturna vprašanja, omejimo se na domača pereča kulturna vprašanja in na sočasne kulturne dogodke; to pa bi nas s časom dovedlo k širšemu obzorju. Priporočamo torej, naj bi se po vseh naših ženskih srednjih šolah in večjih krajih snovali ženski krožki s samoizobraževalnim namenom in krožki naj bi stopili med seboj v ožjo zvezo. Sosebno v Ljubljani in po drugih kranjskih mestih se da to uresničiti.

Prva štiri vprašanja primerna za tak krožek, podajamo tu:

1. Kako se je razvijalo slovensko gledališče?
2. Kaj je hotel povedati Ibsen s svojo *Noró*?
3. Slovensko dekle v Prešernovih poezijah.
4. Poklic žene.

Gospodičnam, ki bi hotele poskusiti s takim izobraževalnim krožkom ter obdelati eno ali drugo gori označenih tem, smo z nasveti vedno na razpolago; naj se obrnejo na naše uredništvo. — Opozarjamo tudi na razpis nagrad v današnji „prilogi“.

LISTEK.

Nemškutarjenje na ljubljanskem ženskem učiteljišču. (Dopis.) Res je, da moramo nositi narodnost v srcu, ne na koncu jezika. Lahko se pa pričakuje od vsakega inteligentnega človeka, da spoštuje svoj materinski jezik s tem, da ga ne zapostavlja jeziku največjih nasprotnikov svojega naroda. Ta duh preveva razumne ljudi vsakega naroda, le pri nas so opominjevanja časnikov na to mlačnost bob v steno.

Zlasti gospodičen ljubljanskega učiteljišča se ne prime nobena lepa beseda. Na drugih zavodih je boljše. Seveda se najdejo tudi tu častne izjeme. Ali pretežna večina nemškutarji po vzgledu starih gospodov in gospej, ki so vzgojeni v nemškem duhu z nemškim jezikom. In vendar bi morale ravno te gojenke učiteljišča, kot bodoče učiteljice med narodom, ljubiti njegov jezik in vcepljevati mladini ljubezen do njega.

Velikokrat se jih je že opominjalo, pa nič ne pomaga. Zato apeliramo na one častne izjeme, ki jim je ljuba narodna govorica, naj vplivajo v tem oziru na svoje sotovarišice. Prepričane naj bodo, da prinese to podrobno delo obilnih sadov.

Škandalozno pregledovanje stanovanj. Res imajo profesorji mnogo težkoč pri pregledovanju stanovanj, li odgovarjajo ta zahtevam higijene. Nemogoče je pa doseči kak uspeh, če se tako malomarno postopa, kakor delajo to vodstvo in profesorji ljubljanske realke. Ravnateljstvo pošlje na pr. na stanovanje, kjer biva 8 dijakov in ki se ne strinja z vsemi zdravstvenimi pravili, nemškega profesorja, ki ne zna niti besedice slovenskega jezika. V hiši se k sreči dobi gospa, ki tolmači za silo. Profesor stopi v prvo sobo. Pred njim stoje 3 postelje. Na poli stoji napisano: osem dijakov. Pa ne, da bi se potrudil pogledati, kje spi onih pet. Ne! Meni nič, tebi nič jo odkorači in pregledovanje je pri kraju.

Iz ljubljanskega učiteljišča. Slovenska stenografija. Ne more se dovolj povdarjati znanje slovenske stenografije v poznejšem praktičnem življenju. Rabi jo vsak olikan človek, bodisi v tem ali onem stanu. In nikakor ni čudno, ako se je nekateri še celo pozneje kot samostojne eksistence privadijo, ko uvidijo, koliko koristi jim prinaša.

Zato tudi „Omladina“ nikakor ni zastonj opominjala srednješolskih tovarišev, naj obiskujejo ta velevažen predmet. V tem oziru je obisk na gimnazijah še precej dovoljen, a na drugih zavodih so razmere uprav škandalozne. Seveda tega niso krivi učenci, pač pa slavne šolske oblasti. Poglejmo ljubljansko učiteljišče! Ne vem, ali gospodje ne poznajo važnosti učiteljiščnikov, ali je le nočejo spoznati. Na tem zavodu je sicer upeljana nemška stenografija, katero učenci daleko manj potrebujejo, kakor slovensko, a slovenske ni. Saj bodo vendar učenci tega zavoda delovali med slovenskim narodom in torej ne bodo rabili skoro nič, ali pa zelo malo nemške stenografije. Nujno potrebno je, da se na tem zavodu upelje poleg nemške tudi slovenska stenografija.

Pismo iz mariborskega učiteljišča. Cenjeni g. urednik! Sprejmite, prosim, za srednješolsko prilogo tudi nekaj vrstic od mene. Predvsem o naši šolski knjižnici nekaj besed. Jako sem radoveden, kaj bi porekel o njej kak pedagog, ki je pogledal nekoliko preko meje naše mile domovine in se otresel vseh neštetihs predsodkov naših vzgojiteljev. Gotovo bi se mu ježili lasje pri pogledu na te različne „Vrtce“, „Dom in Svete“, Karl Maye i. t. d., ki polnijo predale naših knjižnic. Moderne, prave krasne literature bi tam iskal zaman, vsaj je po nazoru naših učiteljev „nenravna, zapeljiva za take mlade fante“ kot smo mi seveda, mi bodoči učitelji. Cankar, Šorli, Aškerc so za naše srednješolske knjižnice na indeksu — pač pa se nam vsiljujejo razni patriotični spisi, o avstrijskih junakih, očetu Radeckem itd. O učiteljišče — „in deinem Lager ist ganz Österreich!“ Radovedni ste gotovo tudi, kaj je z našim „štrajkom“. To je pa takó-le: Že dolgo smo komaj prenašali vadniškega učitelja G. Majcena, ki nas „poučuje“ slovenščino. Ne

le zato, ker je skrajno nesposoben za tako poučevanje, ampak tudi zaradi njegovega naravnost nesramnega postopanja z nami. Take razmere so bile nevzdržljive in sklenili smo, stopiti v opozijo proti osebi g. Majcena. Dne 14. listopada, ob 8. uri zjutraj stopi g. Majcen v naš razred, — a soba je bila prazna! Takoj beži k zavodnemu ravnatelju gospodu Schreinerju in mu obupno poroča, kaj se je zgodilo. Ob 9. uri pa smo sedeli že vsi do zadnjega moža na svojih klopih in čakali na g. Koprivnika. G. Majcen je smrtnobled stal na hodišču pred razredom in popraševal zakaj nismo prišli k njegovi uri. Toda niti eden mu ni odgovoril — molče smo korakali mimo njega. Drugi dan poslali smo dva tovariša h g. dež. šol. nadzorniku Končniku in g. ravnatelju Schreinerju, da razložita vzroke našega postopanja in prosita za namestitev kakega suplenta namesto nezmožnega g. Majcena. Končnik je obljubil, da se bo po možnosti oziral na naše prošnje, opominjal, naj se na njegovo besedo le zanesemo, in obiščemo prihodnji dan spet uro g. Majcena. Zanašajoč se na nadzornikove besede smo drugi dan to tudi storili. Toda ob 8. uri pride v razred spet „naš dobri“ Majcen! Lahko si predstavljate naše razočaranje in našo ogorčenost nad tako „izpolnitvijo“ naše prošnje. G. Majcen pa je zadovoljno začel izpraševati. Toda nihče mu ni dal odgovora. Moral nas je zopet zapustiti . . .

16. t. m. pa so se pridružili nam tretjeletnikom še tovariši iz četrtega letnika. Podali so memorandum gg. Končniku in Schreinerju, v katerem so osvetlili zemljepisne in zgodovinske „znanosti“ Gabriela Majcena in prosili za akademično izobraženega učitelja. Schreiner je memorandum sprejel, Končnik pa ga je odklonil.

Kake uspehe bode imela naša akcija, o tem Vam še poročam. Vem da si z nami želite prav korenite reforme našega poduka.*)

Eden, ki je bil zraven.

Četrty letnik mariborskega učiteljskega razpuščen. Iz Maribora poročaja, da je ravnatelj učiteljskega Schreiner naznanil štrajkujočim četrtyletnikom mariborskega učiteljskega, da je štajerski deželni odbor sklenil zapreti četrty letnik učiteljskega ter odtegniti vse podpore in štipendije. Štrajkujoči učiteljski bodo rekurirali na naučno ministrstvo.

Srednješolci in »Družba sv. Cirila in Metoda«. „Zora“ pozivlja v zadnji številki dijake proti „Družbi“. In res se dijaki, ki stoje pod njenim varstvom, že odzivljajo temu pozivu. Tako daleč smo že prišli! Tovariši sedaj pokažimo, da smo narodni-radikalci! Vsakdo naj kupuje le „Družbine“ izdelke: peresa, svinčnike, papir itd. Vsa naša pisma naj bodo kolekovana z narodnim kolekom! O Božičnih počitnicah zbirajte v družbah prispevke in

*) Priobčujemo predstoječi dopis, ki jasno kaže, da so neznosne razmere na mariborskem učiteljskegu že izzvale pravo „galgenhumor“-razpoloženje. Skrajno žalostno pa je, da rešujejo poklicane oblasti afero Majcen za Slovence tako poniževalno, kakor kažejo najnovejši dogodki: Majcenu je odvzet pouk zgodovine, poverjen pa je trem nemškimi profesorjem. Slovenščina take obzirnosti ni bila vredna. G. Majcen jo tradira še nadalje. Vse kaže, da se hoče kovati iz samopomočne, v skrajni sili započete akcije naših slovenskih tovarišev — nemški kapital. (Opomba uredništva.)

razložite ljudem pomen naše „Družbe“. To je lepo in uspešno polje našega srednješolskega podrobnega dela.

Mariborski srednješolci in nemške trgovine. Tovariš iz Maribora pritožuje se v daljšem pismu, da mariborski tovariši pri nakupovanju svojih potrebščin v (žal) nemških trgovinah le preveč nemško govorijo. — Res je, da so tovariši navezani večjidel na nemške prodajalne (ker slovenskih **ni**) vendar stavijo si naj načelo: tudi v nemški trgovini mora se Slovencu v Mariboru postreči na slovensko zahtevo! Govorite in zahtevajte vsepovsod le slovensko!

RUSMIR:

ČUL SEM SVOJE DUŠE KLIC . . .

Čul sem svoje duše klic,
klic mladostnih mojih dni,
ki brezplodno, ki brez dela
begajo, hitijo mi . . .

Zdaj je pravi, resni čas,
ki ne čaka in ne kliče —
o gorjè, kdor zamudi ga,
komur odbeži brez priče! . . .

Čul sem svoje duše klic:
Delaj, delaj brez pokoja,
s pôtom si orosi čelo —
zdaj je dela čas in boja.

Njiva, komaj razorana
mora biti posejana,
sicer v letu ne rodi.
Duša mlada, njiva bodi,
s semenom se vsa zaplodi —
zasejáj jo — čas hiti! —

Čul sem svoje duše klic . . .
Morda v temni polnoči,
morda v svitu zore blede,
ko se v vrhah dan rodi . . . ?

SAMO SAMOTAR:

MAKSIMA.

Mladost je prva davno že za mano,
ž njo šli so prvi upi, prve sanje,
ostal samo spomin sladak je nanje
in na mladost, veselo, razuzdano.

Občutil mnogo sem okrutno rano,
z bridkostjo zrem sedaj na dni nekdanje,
s skrbjo na težke mislim dni sedanje,
z obupom zrem v prihodnost, mi neznano.

Bolesti mnogo, a veselja malo!
Kaj je od ysega tega mi ostalo?
Kaj je maksima, ki odslej me vodi?

Iz dolov gluhih, mutastih nižav,
prek puhlih in ošabnih praznih glav
naj k solncu smelo noga moja hodi.

**SAMO SAMOTAR:
PREŠEREN.**

Švignil je komet iz temine,
celo napolnil s svetlobo obzorje,
gre iz jedne do druge daljine,
dokler ne pade v sinje morje.

Kmet si misli: „Gorje nam ubogim!
Spet se nam pomor in vojska bliža“.
Župnik pobožen z obrazom strogim
čita zarote in se križa.

V sobici tihi mislec osamljen
nemo na čudno krasoto gleda,
tajne lepote je ves omamljen,
manjka izraz mu, manjka beseda.

Dušo mu polni bajna lepota,
straha, začudenja komaj še diha...
v sobici vlada gluha tihota,
ura le tišje niha in niha...

**STANKO PAVLOV:
KO BI POVEDALO, DEKLE...**

Ko bi povedalo, dekle,
zakaj se tak ljubko smehljaš,
kaj nosiš skritega v srcu,
kaj lepega v njem imaš.

Tisoč bi napisal ti pesmic,
veselih kakor tvoj smeh,
donele bi kakor srebrni
kraguljčki na saneh.

**STANKO PAVLOV:
BOR.**

Na bregu bor sameva star,
visok in vitek, še močan.
Dokler pripeka solca žar,
zdi se, da spava globok san.

A kadar pride tiha noč.
devojka s črnimi lasmi,
poljub mu rahlo dahne vroč,
vztrepeče ves in zadrhti.

**STANKO PAVLOV:
LE SAN...**

Zazvenel mi je zopet
tisti zvonki smeh,
zaduhtelo po rožah
o lepih majevih dneh.

Pesem o ljubezni
je prišla čez plan
in v oko mi solza...
Bil je samo san.

V. M.:

IN ŠEL SEM NA ŽIVLJENJA POT...

In šel sem na življenja pot,
oj, daljno pot —
čuvar bil bog je, me obranil
oj, mnogo je nezgod!

A to je bilo! — Zdaj grem sam
to daljno pot.
Ne čuva bog me, čuvam sam se,
vseh teh nezgod! —

TOVARIŠEM SREDNJEŠOLCEM!

Razpisujemo danes štiri darila kot nagrade za najboljše članek, ki naj bo pisan v obliki študije ali predavanja na sledeče naslove: 1. „Naše mesto.“ (Geogr. kult. in etnogr. popis.) 1. Kratek zgodovinski opis. Razvoj. 2. Prebivalci, število, narodnost, konfesija, v čem

napreduje, v čem pada. Značaj mesta: trgovsko, pokrajinsko, industrijalno. 3. Vpliv mesta na okolico, kulturno, gospodarsko, socijalno. — II. Historično ozadje Jurčičevega romana „Erazem Tattenbach“. 1. Tedanje zgodovinsko stanje. 2. Gibanje na Hrvatskem in Ogrskem. 3. Razmerje našega tedanjega plemstva do hrvatskega. Razvoj in cilj gibanja. Posledice katastrofe. III. Svoboda srednje šole. 1. Pomen zakona in pokorščine na šoli. 2. Pomen svobode in svobodnega izražanja. Razvoj individualnih zmožnosti. 3. Umetne in neumetne prepovedi na naši srednji šoli ter njih posledice. — Članke je poslati uredništvu „Omladine“ do 15. januarja 1908. Članki naj ne bodo predolgi, vse bodi jedrnato in utemeljeno. Pisani naj bodo članki pod psevdonimom, ime in naslov pisatelja pa bodita priložena v posebnem zaprtem kuvertu.

Nagrade so:

1. *E. Holárek*: „Noč“. Serija perorisov znanega češkega slikarja.
2. „Prešernov relief.“ (A. Hrovatin), bronsiran odlitek.
3. *E. Holárek*: Refleksije iz katekizma. Serija slik — parodij.
4. *Zofka - Kvedrova - Jelovškova*: Vesnické povídky.

Nagrad so lahko deležni naši naročniki srednješolci, tudi oni, ki rešijo dobro kako za „ženski krožek“ stavljenih vprašanj. Istotako so nagrad lahko deležne gospodične — naročnice, ki obdelajo katerokoli iz stavljenih vprašanj. — Vposlanim spisom je priložiti potrdilo poverjenika o plačani naročnini.

Uredništvo.

IZ UREDNIKOVE TORBE.

V. M.: Ne poznam sicer še dobro poeta v Vas, ampak mislim, da ste na pravi poti. Mlad filozof, ki mu mehko, tajinstveno hrepenenje narekuje misli. Svarim Vas le pred Vašim filozofom, da ne bo izpodrinil čuvstvenega človeka v Vas! Varujte se pred napačnim naglašanjem besed, posebno vezil, in duh našega jezika žalečimi pasivi. Kaže to tuji vpliv. Naprej! — A. L. v K.: Vašega dopisa ne morem priobčiti — bojim se za sebe in za Vas. Stvar, ki se je že tisočkrat in boljše obdelovala od bolj romantičnih duš, kot ste Vi! Ne silite se; iz vsake vrste se vidi Vaš napor in trud. Ne pišite, ako ne čutite in preživite tvarine vsaj v duhu. Romantika ni za Vas! No, ni Vam treba biti žal; ako imate veselje do dela — Vas čaka povsod in obilo. Zdravi! — St. Pavlov: Par Tvojih pesmic smo priobčili, da spoznaš razloček med tiskano in pisano pesmijo. Tvoja sposobnost tiči v formi in risanju razpoloženja, ne v vsebini. S tega stallšča smo tudi presojali pesmi za tisek. Žal, da te forma večkrat zepelje v gostobesednost (dolga „Kozáška“) ali celo trivialnost (Berač Štefuc, Naj rajajo cigani). Zato se ti tudi krajše reči bolj posrečijo ko dolge. Obširno pismo o pesmih, ki jih še imam v rokah, kmalu. — Savinjski: „Takrat tiho“ je hudo gostobesedna, mestoma okorna pesnitev. Pošljite še kaj! — Žitigoj: Izmed obilice pesmi — glede množine prekašate Prešerna in še marsikoga — prinesemo mogoče „Setev in žetev“, ki pa jo bo treba temeljito opiliti. V Vaših pesmih se najde tupaťam kako zrno, par lepih vrst, a te utonejo v povodnji neštevilnih „verzov“. Odkrito pa nas veseli Vaše veselje do dela in dobra volja. Pogum! — Samo Samotar: „Maksima“ kaže, da ste se zelo potrudili pri obliki. Ali pa ni mogoče Vaš pogum ravno tako namišljen, ko Vaše sanje o „Izgubljeni mladosti“? Kaj? — Rusmir, Savinjski: Prihodnjič! — Pesmi in pripovedni spisi se naj pošiljajo tovarišu phil. I. Glonarju, Gradec, Gartengasse 5, II.

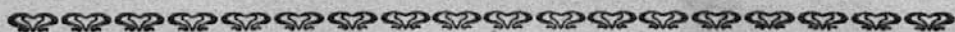
vindišarja. Zato smo v Avstriji. . . . V Gradcu in na Dunaju so morali letos zopet trpeti slovenski tovariši za — italijansko univerzo. Morali so zopet neštetokrat preslišati lažljivo besedo „o usiljivih gostih, katere trpijo „nemške“ univerze“. — Odpor pa je bil letos tudi v naših vrstah močnejši in odločnejši, kakor kedaj poprej. Na Dunaju je moral rektor izjaviti da je dunajska univerza c. kr. vseučilišče za celo Avstrijo in da so na njej vse avstrijske narodnosti enakopravne, v Gradcu je bil magnificus prisiljen javno obsoditi barabstvo nemškega burševstva. Graško vseučilišče je namenjeno glasom ustanovnega pisma južnoavstrijskim (po večini slovenskim!) deželam; praški rektor Goll je v svojem inauguracijskem govoru povdarjal, da nima graška univerza nikjer in nikdar določbe, da je nemška (i. c. z nemškim učnim jezikom). Iz tega sledi, da bi morala po vsej božji in človeški pravici biti utrakvistična slovensko-nemška univerza. To naj bi bil „pravicoljubni“ graški rektor nad slovenskimi akademiki razburjenemu burševstvu zabrusil — v primerno ohladilo. Na Dunaju je bilo vse slovensko dijaštvo v svojem odporu edino — v Gradcu pa je „Hrvatska“ (!) na prav nebratski način kršila solidarnost — kar iskreno obžalujemo! Odkrito divjaštvo nemškega dijaštva pa je le prestrašilo vlado v toliko, da je sklicala konferenco rektorjev avstrijskih vseučilišč, ki naj sklepa o protisredstvih. Dokler bodo seveda naši profesorji ostali v „burševskem strahu“ — ne bo pomagal nobeden sklep. Slovensko dijaštvo pa bo moralo v prihodnje napram vsakemu terorizmu odločno in trdno nastopati.

Na zadnjo našo 8vrstno notico o praški „Iliriji“ je odgovoril njen predsednik v 110 vrstah „Poslanega“ (Slov. Narod št. 268) z neokusnim, poljedelsko-gospodarsko-kemično dišečim napadom na našo praško organizacijo „Adrija“ (!). Gospod predsednik „Ilirije“ ima o upoštevanju svoje osebe pri našem uredništvu (namenoma ali nenamenoma) popolnoma krive pojme. Zasukal je našo notico tako, kakor da bi bili napadli njega — akoravno je z nami in z drugimi čitatelji vred prepričan, da smo izvajali le iz dejstva, da je zvolila „Ilirija“ Savana za predsednika, gotove nujne konkluzije glede razmerja napram njenemu častnemu članu županu Hribarju. Treznejši elementi v „Iliriji“ so uvideli to že pri volitvi (g. P. je dobil, kakor se nam poroča le 8 glasov), gospod predsednik pa še do danes ni prišel do pravega spoznanja. Notica mu je pa bila dobrodošla, da sumarično psuje naše organizacije, mesto da bi stvarno nastopil proti nam (uredništvu). Ker smo v notici imenovali njegovo ime, naziva narodno-radikalno dijaštvo denuncijante, akopram je svojo izvolitev za predsednika javno in oficijalno razglasil v časopisju in je o njegovem nastopu v „Savi“ poročal svoječasno tudi „Slov. Narod“! Toliko za danes. „Poslano“ si še privoščimo.

Humbug. V eni naših notic o I. kat. dijaškem sestanku v Zagrebu osvetlili smo vrednost resolucij, ki jih je stavil „Zarjan“ Puntar — seosebno z ozirom na zahtevo po dobri in kolikor mogoče ceni bolniški oskrbi slov. dijaka smo konstatirali na vzgledu, ki ga nam nudi graško akad. bolniško društvo, kak humbug se uganja na tem sestanku, na katerem zahteva član „Zarje“ brezplačno bolniško oskrbo — one „Zarje“, ki ima vse udobnosti dobro organiziranega bolniškega društva pred nosom, pa se jih konsekvantno ne poslužuje. Nam se je šlo za stvar, g. Puntar pa je zagrabil za nedolžno številko ter v mučeniški pozi obrekovanega katoliško-narodnega dijaštva stopil v areno „Zorinih“ platnic. S kakim vspehom — to kaže najlepše odgovor t. Romiha, blagajnika „boln. dr. za slov. visokošolce“, ki smo ga priobčili v zadnji številki. V naši notici smo se torej zmotiti — izjavljamo, do bona fide — za cela dva člana. — Ta pogrešek danes še lahko reduciramo za celih 100 % ako vzamemo število članov „boln. društva

iz l. 1905/06 — takrat je zastopal samo eden član — „Zarjan“ bolniške težnje slovenskega katol. graškega dijaštva! Število članov „boln. društva“ pa se giblje okoli stotine! Z g. Puntarjem pa smo uljudno uverjeni, da je tudi ostalo „Omladinino“ poročilo (št. 6, str. 96) o zagrebškem sestanku nepokvarjeni resnici (ne sicer v vseh pikah in številkah pač pa stvarno) enako blizu, kakor naša notica o katoliško-narodnem reševanju dijaškega socijalnega položaja.

Naša polemika. Od več strani nam pišejo tovariši, da naj bolj ostro in večkrat odgovarjamo na različne napade. A naša Omladina ima izvršiti toliko resnega, stvarnega dela, da si ne upamo porabiti pičlo odmerjenega prostora za odbijanje napadov. Gradiva pa se nam je vendar toliko nabralo, da hočemo cenjene čitatelje ob novem letu razveseliti s posebno polemično prilogo, v kateri bomo posvetili za kulise naših „Zorjanov“ (ki vzdržujejo svoj list skoraj izključno z napadi na narodno-radikalno dijaštvo), privoščili si bomo pa na primeren način tudi najnovejše svobodomiselstvo. Prosimo torej potrpljenja.

GRIČAR & MEJAČ

LJUBLJANA, Prešernove ulice šte. 9

priporočata svojo bogato zalogo izgotovljenih oblek in pelerin za
_____ gospode in dečke. _____

Po najnižji ceni!

Po najnižji ceni!

Dijaški almanah za leto 1907/8.

Izdala „Eksekutiva nar.-radikalnega dijaštva“.

Strani 176. — Cena s poštnino vred K 1.10.

— Če se naroči deset izvodov skupaj, poštnine prosto. —

Vsebina koledarja je zelo bogata in raznovrstna. Poleg koledarja, kjer so navedeni mesto svetnikov spominski dnevi, obsega almanah razne informacije, kratko zgodovino sloven. dijaštva, 7 člankov in 40 strani praznega papirja.

Naj bi ne bilo slovenskega dijaka, ki bi ne imel prvega iz dijaških vrst izišlega slovenskega koledarja.

Naročila sprejema upravništvo „Omladine“ (Ljubljana, Breg 12).

Denar je vpslati naprej. — Dobliva se tudi v naših akad. društvih.

